

ΔΑΡΤΟΥΛΑ, ΛΑΤΜΟΣ.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΣΣΙΑΝΟΥ

Μεταφρασθέντα

Ἰπὸ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΝΑ.

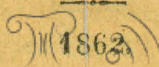
Ossian è il genio della natura selvaggia: i suoi Poemi somigliano ai boschi sacri degli antichi suoi Celti: spirano orrore, ma vi si sente ad ogni passo la Divinità che vi abita.

M. Cesarotti.

ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ,

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Ὁσσιάνος, ὁ περιφημότερος ἀπὸ τοὺς Βάρδους τῆς Σκωτίας, ἦτανε υἱὸς τοῦ βασιλέως Φιγγάλου, τοῦ ὁποίου ἔφαλε τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματα, καὶ ἔζη περὶ τὰ μέσα τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδας. Ἡ ποιήσές του διὰ πολὺν καιρὸ ἦτανε ἄγνωστος, καθὼς ἄγνωστη ἦτανε καὶ ἡ ὕπαρξις του· ἀλλὰ περὶ τὰ μέσα τῆς περασμένης ἑκατονταετηρίδας ὁ ἄγγλος Μάκπερσον, εἰς μίαν περιήγησί του εἰς τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, ἐσύναξε ὅσας ἐδυνήθηκε, τῶν ὁποίων καὶ μετάφρασι ἐδημοσίευσεν ἅμα ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Οἱ λογιώτατοι τοῦ ἐκήρυξαν ἀμέσως τὸν πόλεμον, κατηγορῶντας τον ὡς ἀπαταιῶνα καὶ ἀγύρτη· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἀπέναντι ὅλων τούτων τῶν κατηγοριῶν, ἀντέταξε ἀπόλυτην σιωπὴν, εἴτε φρονῶν ὅτι:

La raison s' avilil en se justifiant.

εἴτε πιστεύων, ὅτι ὁ καιρὸς θέλει τὸν δικαιῶσει. Καὶ πραγματικῶς, ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἀλλεπάλληλαις ἀμερολήπτων καὶ σοφῶν κριτικῶν ἔρευναῖς ἀπέδειξαν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ τόσοσ αἰσχροὺς συκοφάνταις, καὶ ἐτοποθέτησαν τὸ ὄνομα τοῦ Ὁσσιάνου, εἰς τὸν αἰώνιον τῆς Μνημοσύνης ναόν, πλησίον εἰς ἐκεῖνο τοῦ Ὁμήρου.

Τὰ ποιήματα τοῦ Ὁσσιάνου, περιέχοντα ὅ,τι ὑψηλὸ καὶ εὐγενές, ἐμεταφράσθησαν εἰς ὅλαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις, καὶ ἐμόρφωσαν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς νέους ποιητάς.

Μία ἄκρατη ἐπιθυμία νὰν τὰ κάμω γνωστὰ καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα Ὁσσιάνου ἀγνοοῦνε, με ἔκαμε νὰ ἐπιχειρήσω τὴν μετάφρασιν. Τοῦτο, τὸ γνωρίζω, εἶνε κατὰ

τι περισσότερο από τόλμη. Εἶνε τὸ ἴδιο σὰ νὰ ἐ-
γύρευα νὰ περάσω κολυμβῶντας τὸν ὠκεανό . . .
Καὶ ὁμως, ὑπάρχουνε πάθη, ἢ ἂν θέλετε μονο-
μανίαις εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀπέναντι εἰς ταῖς
ὁποίαις τὸ λογικὸ εἶνε ἀνίσχυρο! . . .

Δημοσιεύω σήμερα δύο ποιήματά του: τῆ
ΔΑΡΤΟΥΛΑ καὶ τὸ ΛΑΤΜΟ, τὰ ὁποῖα ἀγκαλιᾶ
καὶ μικρὰ ἔχουνε εἰς τὸν ἑαυτὸ τοὺς μεγάλη ἀξία.

« Εἰς τῆ Δαρτοῦλα, λέγει ὁ περίφημος κριτι-
» κὸς Βλέαρ, εὐρίσκονται συναθροισμέναις ὄλαις
» ἢ τρυφερώτεραις εἰκόνες, ἢ ὁποίαις ἐμποροῦνε
» νὰ προσβάλουνε τὴν ἀνθρώπινη καρδιά: φι-
» λία, ἔρωτας, πατρικὴ, υἱικὴ καὶ ἀδελφικὴ φι-
» λοστοργία, δυστυχίαις γερόντων, καὶ ἀνωφε-
» λῆς ἀνδρεία νέων. Ἡ ὠραία ἀποστροφή εἰς
» τῆ Σελήνη, μὲ τὴν ὁποῖα ἀρχίζει τὸ ποίημα,
» καὶ ἡ μετάβασι ἀπὸ αὐτῆ εἰς τὸ ἀντικείμενο
» προετοιμάζουνε εὐτυχέστατα τὸ πνεῦμα διὰ
» τῆ σειρὰ τῶν συγκινητικῶν συμβάντων τὰ ὁ-
» ποῖα μέλλου νὰ ἀκολουθήσουν. Ἡ διήγησι
» εἶνε κανονικὴ, δραματικὴ καὶ ἐνδιαφέρουσα
» μέχρι τέλους. Ὅποιος δὲ τὴν ἀναγνώσει χω-
» ρὶς νὰ συγκινηθῆ, ἐμπορεῖ νὰ συγχαρῆ τὸν ἑ-
» αὐτό του, ἂν τὸ στοχάζεται καλὸ, ὅτι εἶνε
» ἐντελῶς ὠπλισμένος ἐναντίον τῆς ἀπὸ τῆ
» συμπάθεια προερχομένης λύπης. Εἰς τὸ ποι-
» ῆμα τοῦτο, μὴ δυνάμενος νὰ παρουσιάσῃ εἰς
» τῆ σκηνῆ τὸν Φιγγάλ, ὡς πρόσωπον ἐνεργούν,
» ὁ Ὅσσιάνος μὲ μεγάλη τέχνη μεταβαίνει ἀπὸ
» τῆ διήγησι εἰς ὅ,τι τὴν ἴδια στιγμή συνέ-
» βαινε εἰς τῆ Σέλμα. Ὁ ἦχος, τὸν ὁποῖον ἡ
» χορδαὶς τῆς ἄρπας του ἤχουσε τὸ ἐνδιαφέρον
» τὸ ὁποῖο δείχνη ὁ Φιγγάλ ὅταν τὸν ἀκούη,

» καὶ ἡ παρακάλεσι εἰς ταῖς πατρικαῖς σκιαῖς
» νὰ δεχθοῦνε εἰς ταῖς ἀγκάλαις τοὺς τοὺς εἰς
» μακρυνῆ γῆ σκοτωμένους ἥρωες, εἶνε εἰσαγ-
» μένα μὲ μεγάλη ὠραιότητα φαντασίας, διὰ νὰ
» ποικίλουνε τῆ σκηνῆ καὶ νὰ αὐξήσουνε τὸ
» μεγαλοπρεπές τῆς. — Ὁ Λάτμος ἰδιαίτερος
» διακρίνεται διὰ τὴν ὑψηλὴ γενναιοψυχία, ἢ
» ὁποῖα φθάνει εἰς ἓνα βαθμὸ — μάλιστα εἰς τὴν
» ἄρνησι τοῦ Γαύλου νὰ προσβάλῃ τὸν ἐχθρὸ ἄ-
» ποκοιμημένον, καὶ εἰς ἐκείνη τοῦ Λάτμου νὰ
» κτυπήσῃ τοὺς δύο νέους μὲ ὄλο του τὸ σρά-
» τευμα — ὥστε μᾶς ἀνεθυμίζει τὰ ἦθη τῶν
» ἵπποτῶν τοῦ μεσαιῶνος, μὲ τοὺς ὁποίους εὐ-
» ρίσκει κανεὶς εἰς ταῖς ποιήσεις τοῦ Ὅσσιάνου
» κάποια ὁμοιότητα καὶ ἔς ἄλλαις περιστάσεις . . .
» Οἱ ἥρωες ὁμως τοῦ Ὅσσιάνου ἔχουνε ὄλην τὴν
» γενναιότητα καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν ἵπποτῶν,
» χωρὶς νὰ ἔχουνε ταῖς παραξενάδες τῶν ἢ δὲ
» ἐρωτικαῖς σκηναῖς τῶν ποιημάτων του διακρί-
» νονται διὰ τὴν ἀπλὴ τρυφερότητά των, ἀλλὰ
» δὲν ἔχουνε ταῖς βιασμέναις καὶ κάθε ἄλλο
» παρὰ φυσικαῖς αἰσθηματολογίαις τῶν παλαιῶν
» μυθιστορημάτων. »

Τέτοια εἶνε ἡ κρίσι τοῦ περίφημου Βλέαρ διὰ
τὰ δύο ἐτοῦτα ποιήματα, κρίσι τὴν ὁποῖα οἱ
μὴ στερηθέντοι ὀλοτελῶς καλαισθησίας θὰ ἀνα-
γνωρίσουνε γιὰ δικαιοτάτη . . .

Καὶ τόσο διὰ τὰ ποιήματα.

Διὰ δὲ τῆ μετάφρασι ὀλίγα ἔχω νὰ εἰπῶ.

Αὐτῆ ἐμπροστὰ εἰς τὸ πρωτότυπο δὲν εἶνε
ἄλλο παρὰ ὅ,τι ἀντίγραφο παιδιοῦ δέκα χρονῶ-

ΙΛΚΩΒΛΕΙΤΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
τά εἰς μία ἐκλεχτὴ εἰκόνα τοῦ Ῥα-
πούτου δὲν εἶνε οὔτε ἡ ἀτέλεια

της γλώσσας, οὔτε ἡ ἔλλειψι καταλλήλου στίχου, οὔτε ἡ ἀλλόκοτη καὶ σκοτεινὴ φρασεολογία τοῦ ποιητοῦ, οὔτε ἡ τολμηραῖς καὶ ξέναις εἰς ταῖς ἀκοαῖς μας μεταφοραῖς του, ἀλλὰ μόνη καὶ ὀλομόναχη ἡ ἀνικανότης τοῦ μεταφραστοῦ.

Ἐμεταχειρίσθηκα δὲ τῇ δημοτικῇ ποίησι, διότι καὶ τὰ πρωτότυπα δὲν εἶνε ἄλλο παρά τόσαις δημοτικαῖς ποίησες· ὅθεν ἐστοχάσθηκα ὅτι ἔτσι μεταφραζόμενα ἤθελε διατηρήσουνε κατὶ τι ἀπὸ τῆ φυσικῆ τους ἀπλότητα.

Ἴδού ὅ,τι εἶχα νὰ εἰπῶ διὰ τὸ ἔργον μου τοῦτο. — Τελειῶνω τὸν πρόλογόν μου πεπεισμένος ὅτι ἡ καλοκάγαθία τῶν ἀναγνωστῶν μου θὰ μοῦ συγχωρήσῃ καὶ τὴν τόλμην μου καὶ ταῖς ἔλλειψές μου. Εὐχομαι δὲ ἐγκαρδίως ἄλλος ἰκανότερός μου νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔθνος μας μετάφρασιν ἀξίαν τοῦ θεοῦ τούτου ποιητοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον λέγει ὁ I. Σεργιέαρ: « Εἰς πολὺ μακρυσμένη » ἐποχὴ τῆς ἱστορίας, τῆς Σκωτίας τὰ βουνὰ » ἐβγάλανε ἓνα Βάρδον, ἀθάνατον εἰς τὰ ποιήματα » τὰ του, τοῦ ὁποίου τὸν ἔξοχον νοῦ κανεῖς » ἀντίζηλος, οὔτε νέος οὔτε παλαιός, ἴσια μὲ » σήμερα ὑπερέβηκε. »

Ἐγγραφα ἐν Κεφαλληνίᾳ,

Ταῖς 25 Αὐγούστου 1862 Ν.

Π. ΠΑΝΑΣ.

Εἰς τὴν ἱερὰν μνήμην

τῶν αἰσχροῦς καὶ ἀνάνδρου ἐν Κύθῳ

δολοφονηθέντων Ἑρώων:

ΛΕΩΣΤΑΚΟΥ, ΜΩΡΑΪΤΙΝΗ

καὶ

ΣΚΑΡΒΕΛΗ,

τὴν μετάφρασιν τῆς ΔΑΡΤΟΥΛΑΣ

ἀνατίθησιν

Ὁ Μεταφραστής.

Θύματα τῆς τυραννίας, θρόμβος πᾶς τοῦ αἵματός σας

Μέγας χεῖμαρρος θὰ γίνῃ,

Ἴρα πρίξῃ τοὺς τυράννους. Καὶ ὁ μαῦρος δῆμιός σας

Τὸ κακούργημά του τοῦτο εἰς τὸ αἷμά του θὰ πλύῃ

(Τοῦ μεταφραστοῦ, ἠδὲ εἰς τὸν Ὀρσίην.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ὁ ραβτης, ποῦ 'ε τῆ θάλασσα τῆς Κόθρον ἀρμενίσει,
Ξαροίγει τὰ μεσάνυχτα, στοῦ ἔρμου περιγιάλι,

Τρεῖς γὰ δαβαίρουν σιωπηλοὶ, κραζοῦμενοι ὄχ τὰ
[χέριμα-

Τὰ βλέμματά τους ἔχουνε στρεμμένα στήν Ἀθήνα,
Κί ἀπό ὄργη ἀστράφτουνε τὰ ζωνρά τους μάτια.

Θερμὸ-θερμὸ τὸ αἷμά τους ὄχ ταῖς πληγαῖς τους τρέχει,
Καὶ φέροντ' στοῦ κεφάλι τους μαρτυρικά στεφάνια,

Ὅπου τοὺς τὰφτασ' ἡ ΠΑΤΡΙΣ μ' αἱματομμένας
[δάγρατες-

Ἐξαφρα στέκουντ' καὶ φωνὴ ὄχ τὰ πλατεζὰ τους στήθια,
Φωνὴ γεμάτη ἀπελπισιὰ χύνεται στοὺν ἀέρα :

Ἄντροπῆς, ἐνῶ τὸ αἷμά μας ἀχνίσει στάχτογιάλι,
»Νὰ μὲν ὁ δολοφόνος μας ἀκόμα στήν Ἀθήνα ! !..

Σκεπάζουνε τὸ πρόσωπο, καὶ μπαίνουνε στοῦ μνήμα...
Ὡσὰν τ' Οὐσούρον τὰ παιδιὰ, ἀγαρῆροι δολοφόνος

Καὶ σὰς ἐθνοιάσανε, εἰς ἔρμου περιγιάλι ! ..

Πλὴν, κοιμηθῆτε ἤσυχα στοῦ τάφου σας τῶ στήθια !
Τὸ αἷμά σας, ὦ Ἡρώες, ἐκδίκεσι φωνάζει,

Καὶ δὲ θὰ μείνῃ ἀκδίκετο.— Ὁ ΕΛΛΗΝ τὸ σπαθὶ του
Ἰδοὺ γυμνῶναι ἀγριος, κί ὁ τύραννός του τρέμει . . .

Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ἄνοιξι κζάρθισουν τὰ λουλουδιὰ,
Κ' ἡ Ἐλευθεριὰ τὸ θρόνο της εἰς τὴν Ἑλλάδα στήσῃ,

Θεράλλουν ἀπροσκόλισται στοῦ μνήμα σας παρθέναις
Νὰ ψάλλουν τὰ τραγούδια σας καὶ γὰρ τὸ στρώσουν
[μ' ἄρθια.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἡ Ἰρλανδία ἐκατοικήθηκε, ἕως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀπὸ
δύο διαφορετικὰ ἔθνη ἀπὸ τοὺς Φιρβόλογους ἢ Βέλ-
γαίς, οἱ ὁποῖοι ἐκατοικούσανε εἰς τὸ ἄντικρον τῆς Ἰρ-
λανδίας μέρος τῆς Βρετανίας, καὶ ἐκεῖθεν ἐμετοική-
σανε εἰς τὸ Κορὼχτ, μεσημβρινὸ μέρος τῆς ρήσου
καὶ ἀπὸ τοὺς Καλι ἢ Κέλταις, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὴν Κα-
ληδονία καὶ ταῖς Ἐβρίδαίς ἐπεράσανε εἰς τὸ Οὐλ-
στερ. Οἱ Βέλγαίς ἐμετοικήσανε πρῶτοι ἐπὶ τὴν ὀδη-
γία τοῦ Ααρτὸν, ἡγεμόνος τῆς Ἰρισούρας, ἥτοι τῆς
μεσημβριανῆς Βρετανίας, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἀποδί-
νεται ἡ ἐφεύρεσι τῆς θαλασσοπλοίας. Ἐπειτα ἀπὸ λί-
γο ἐπεράσανε καὶ οἱ Καληδόνιοι, ἀγνωστον ὅμως
ἐπὶ ποῖον ἀρχηγό. Ἡ δὲ ἀποικία εἰς ἐδιαφροθήκανε
σὲ πολλὰς μικραῖς δυναστείας, ὑποκείμεναις σὲ ἀ-
νεξάρτητους μικροὺς βασιλεῖς, ἢ ἡγεμόνας. Δὲν ἀπέ-
ρασε πολὺ, ὅπου ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀπόγονους τοῦ Ααρτὸν,
ὁ Κροτάρ, ἔστησε τὴν ἔδρα του εἰς τὴν Ἀθα, περιοχὴ
τοῦ Κορὼχτ, καὶ ἡ οἰκογένειά του ἔλαβε ἕνα εἶδος
ἡγεμονείας ἐπάνω εἰς ὅλους τοὺς Βέλγαίς. Ἀπὸ τοῦτον
κατάγεται, ὁ Κατμυρῆς ἕνας ἀπὸ τὰ πρῶτα ὑποκείμε-
να εἰς τὸ ποίημα τῆς Ααρτοῦλας. — Μετὰ τὴν ἀπο-
κατάστασί του, ὁ Κροτάρ ἄρπαξε τὴν Κορλίμα,
θυγατέρα τοῦ Κατμυρῆ ἐνὸς τῶν Καληδονίων ἡγεμό-
νων τοῦ Οὐλστερ. Αὐτὴν ὁ πατὴρ της εἶχε ὑποσχέθῃ
σύγγον εἰς τὸν Τουρλόχ, ἄλλον ἡγεμόνα τοῦ ἔθνους
του, ὁ ὁποῖος, προσβληθεὶς ἀπὸ τὴν γενομένην εἰς
αὐτὸν ὕβριν, ἔλαμε εἰσβολὴν εἰς τὸ Κορὼχτ καὶ ἐ-

ποῖος εἶχε ὑπάγει νὰ τοῦ ἀρτισταθῆ. Τότες ὁ ἴδιος Κροτάρ ἐπῆρε τὰ ὄπλα, καὶ ἐφόρευσε ἢ ἐδίωξε τὸν Τουρλόκ. Ὁ πόλεμος ἐγίνηκε γενικὸς μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν, καὶ οἱ Καληδόνιοι κατήτησαν εἰς τὰ ἔσχατα, ὅθεν ἐλήτησαν βοήθεια ἀπὸ τὸν Τρατάλ, βασιλέα τοῦ Μόρβεν καὶ πάππον τοῦ Φιγγάλου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔστειλε τὸν ἀδελφόν του Κορὰρ, περίφημο διὰ τὰ ἀνδραγαθήματά του. Μόλις αὐτὸς ἐφθασε εἰς τὸ Οὐλλοτερ ἐκλέχθηκε ὀλοφύχως βασιλεὺς ἀπὸ ὄλαις ταῖς Καληδόνιας φυλαῖς, ὅπου ἐκεῖ ἐκατοικούσατε. Ὁ πόλεμος ἐξαναρρώθηκε μὲ διάφορα ἀποτελέσματα. Ἀλλὰ ἔς τὸ ὕστερο ἐχρειώθηκε νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Ἰρλανδία ὁ ἴδιος Τρατάλ μετὰ τοῦ υἱοῦ του Κολγάρ. Ἐτούτος ἐφορεύθηκε εἰς τὴ μάχη, ἀλλ' ὁ Τρατάλ ἐρίκησε κατὰ κράτος τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἔστειρέωσε τὸν ἀδελφόν του Κορὰρ εἰς τὸ θρόνο τῆς Ἰρλανδίας. Μόλα ταῦτα τὸ μῖσος ἐγίνηκε κληρονομικὸ εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν δύο φυλῶν. Οἱ Βέλγαις δὲν ὑποδουλώθηκαν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἀπὸ καιρὸ εἰς καιρὸ ἢ οἰκογένεια τῆς Ἄθας δὲν ἔπαυε νὰ ἀμφισβητῆ εἰς ἐκείνην του Κορὰρ τὴν ἡγεμονίαν. Πολλοὶ πόλεμοι ἐλάβατε χώρα, καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Φιγγάλ συχρὰ ἀραγαζότουρε νὰ μεταβαλῆ εἰς τὴν Ἰρλανδία, εἰς βοήθεια τῶν συγγενῶν της.

Ἐπὶ τέλους ὁ Ἄρθεις, τρίτος ἀπόγονος τοῦ Κορὰρ, ἄφησε διάδοχόν του τὸν υἱόν του Κορμάρου Β', εἰς πολὺν τρυφερὴν ἡλικίαν. Οἱ ἡγεμόνες τῶν εἰς Οὐλλοτερ Καληδονίων, συναθροισθέντες εἰς τὸ παλάτι τῆς Τεμόρας, ἀναθέσανε τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ νέου βασιλέως καὶ τὴν ἀρτιβασίλειαν εἰς τὸν Κουκου-

λίνο, υἱὸ τοῦ Σέμου καὶ ἔρα ἀπὸ τοὺς περιφημότερους ἥρωας τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ νέα ἡλικία τοῦ βασιλέως Κορμάρου, ἐρεθάριονε τὸν Καίρμπα, ἀπόγονο τοῦ Κροτάρ, νὰ ἐπαραστατήσῃ καὶ ν' ἀρπάξῃ τὸ θρόνο. Τορλάστος, ἄλλος ἡγεμὼν τοῦ Κορῶχτ, εἶτε ὡς σύμμαχος τοῦ Καίρμπα, εἶτε ἐποφθαλμιῶντας ὁ ἴδιος τὸ θρόνο, ἐπαραστάτησε καὶ αὐτὸς, καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Τεμόρας, διὰ νὰ ξεθρονίσῃ τὸ νέον Κορμάρου. Ὁ Κουκουλίνος, ἀπορασίνας νὰ ἐναντιωθῆ εἰς τοὺς ἐπαραστάταις, ἐξεστράτευσε πρῶτα κατὰ τοῦ Τορλάστου, ὡς πλησιέστερον, τοῦ ὀποίου τὸ στράτευμα φθάσας πλησίον τῆς λίμνης τοῦ Λέγον ἐρίκησε κατὰ κράτος, καὶ ἐφόρευσε τὸν ἴδιο εἰς μονομαχίαν. Ἀλλ' ἐνῶ μὲ ζέου ἐκνρηγούσε τοὺς φεύγοντες ἐχθροὺς, ἐπληρώθηκε ἀπὸ ἔρα βέλος, καὶ ἡ πληγὴ ἐκείνη δὲν ἄργησε νὰν τοῦ φέρῃ τὸ θάνατο,

Τὸ θάνατο τοῦ ἥρωος τούτου ἀκολούθησε ὁ πατερίλης ὀλεθρος τοῦ Κορμάρου. Πολλοὶ ὀπλαρχηγοὶ ἐπαραστατήσανε, καὶ τὸ κόμμα τοῦ Καίρμπα κάθε ἡμέραν ἐγενότουρε ἰσχυρότερον. Ἐσυνέβηκαν πολλαῖς συμπλοκαῖς μεταξὺ τούτου καὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμελτανε πιστοὶ εἰς τὸ νέο βασιλέα. Μεταξὺ τούτων ἐδιακρίθηκατε Τροντίλλος, ὁ υἱὸς τοῦ Κόλα ἡγεμόνος τῆς Σελάμας καὶ Νάθος, ὁ υἱὸς τοῦ Οὐνρόρου ἡγεμόνος τῆς Ἐτας, καὶ ἐκ μητρὸς ἀνεψιὸς τοῦ Κουκουλίνο, τὸν ὁποῖον καὶ ἐδιαδέχθηκε εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατεύματος. Ὁ Τροντίλλος ἐρίκηθηκε καὶ ἐφορεύθηκε, καθὼς καὶ γέρο-Κόλας ὁ πατέρας του. Ἀ-

ἀλλὰ τὸν Νάθου ἐστάθηκε νὰ πολὺν καιρὸ δια-

ΙΑΚΩΒΑΤΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

φορητική. Ἐτοῦτος, μὲ τοὺς δύο ἀδελφοὺς του Ἄλτο καὶ Ἀρδάνο, ἐσταθῆκατε ἀπὸ τὸν πατέρα τους εἰς τὴν Ἰρλανδία νὰ γυμνασθοῦτε τὴν πολεμικὴ ἀπουκίας εἰς τὸ θεῖο τους Κουκουλίνο. Μόλις ἐλλυμεισθήκατε εἰς τὸ Οὐλστερ καὶ ἐμάθατε τὴ λυπηρὴ εἰδησε τοῦ θανάτου τοῦ θείου τους. Ὁ Νάθος, ἀγκαλιὰ νεώτατος, ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγία τοῦ στρατεύματος, καὶ ἀντεστάθηκε εἰς τὴν πρόοδο τοῦ Καίρυπα, ὁ ὁποῖος μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Τορλάστου εἶχε μείνει μόνος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐπαραστατῶν. Ἐρῶ ὁ Νάθος ἐπολεμοῦσε κατὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν τοῦ Καίρυπα, ἐτοῦτος εὗρθε τὴν εὐκαιρία νὰ δολοφορήσῃ τὸ νέο βασιλεία. Ὁ Νάθος μόνον τοῦτο ἐξεστράτευσσε κατὰ τοῦ Καίρυπα, ὁ ὁποῖος μὴν ἔχωντας ἀρκετὸ στρατεύμα ἐδόθηκε εἰς τὴ φυγή.

Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασι ἔτυχε ὁ Νάθος νὰ ἰδῇ τὴν Δαρτοῦλα, θυγατέρα τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σελάμας Κόλα, τὴν ὁποία, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα της καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, ἐρωτευθεὶς ὁ Καίρυπας ἐκρατοῦσε μὲ τὴ βία εἰς τὴν ἐξουσία του. Ὁ Νάθος καὶ ἡ Δαρτοῦλα ἐρωτευθήκατε ἀμοιβαίως, καὶ ἡ νεάνις ἀπὸ τὸν τύραννο ἐπέραςε εἰς τὸν ἐραστήν. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ ἐνδυναμωθείς ὁ Καίρυπας, μέρος μὲ τὸν τρόμο, καὶ μέρος μὲ ὑπόσχεσις ἐπίτυχε νὰ κάμῃ τὸ στρατεύμα τοῦ Νάθου νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀρχηγόν του καὶ νὰ κληυθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ὁ Νάθος ἀραγκάσθηκε νὰ ἐπιστρέψῃ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς του εἰς τὸ Οὐλστερ, γὰρ νὰ περάσουνε ἐκεῖθε εἰς τὴ Σκωτία.

Ἐπῆρε καὶ τὴ Δαρτοῦλα μαζί του, ἀλλὰ μόλις ἀπομακρυνθήκατε μία σφοδρὴ τρικυμία τοὺς ἐσπρωξέ

ὀπίσω εἰς ἐκεῖνο τὸ περιγράλι τοῦ Οὐλστερ, ὅπου ἦτανε σκηνωμένο τὸ στρατεύμα τοῦ Καίρυπα. Ὁ Νάθος μὴ βλέπωντας ἄλλη σωτηρία ἐπροκάλεσε σὲ μονομαχία τὸν Καίρυπα. Ἐτοῦτος ὅμως δὲν ἐδέχθηκε τὴν πρόκλησι, ἀλλὰ τὸν ἐπρόσβαλε μὲ ὄλαις του ταῖς δύναμεις. Οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ γὰρ πολὺν καιρὸ ὑπερασπισθήκατε μὲ γενναϊότητα καὶ ἀνδρεία· ἀλλ' εἰς τὸ ὕστερο ἀποκάματε, ἐξ αἰτίας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐγονευθήκατε. Ἡ δυστυχὴς Δαρτοῦλα, ἐπέθανε καὶ ἐκεῖνη ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα τοῦ Νάθου.

Ὁ Ὅσσιάνος ἀνοίγει τὸ ποίημα στὴ νύχτα τοῦ προηγείται τοῦ θανάτου τῶν τριῶν ἀδελφῶν. Εἰσάγει δὲ τὰ προηγούμενα δι' ἐπεισοδίων.

ΔΑΡΤΟΥΛΑ.

Εὐμορφη Κόρη τ' Οὐρανοῦ, (1) ἔς τὸ πρόσωπό σου

[λάμπε

Γλυκεῖα - γλυκεῖα ἢ σιωπὴ μαγευτικὴ προβαίνει,
Καὶ τᾶστρα στὴν Ἄνατολὴ τὸ βῆμά σου ἀκλουθᾶνε.
Φαίνεσαι, καὶ ἀγάλλονται τὰ σύγνεφα, καὶ ντύνουν
Μὲ λαμπρὸ φῶς, χαρούμενα, τὰ σκοτεινά τους στήθια.
Κόρη τῆς νύχτας, ποῖός ψηλά ἔς τὸν Οὐρανὸ σὸμοιάζει;
Ντροπιάζονται στὴν ὄψι σου τᾶστρα, καὶ σᾶλλο μέρος
Τὰ μαραμμένα βλέμματα δειλὰ - δειλὰ γυρνᾶνε.
Ἄλλα, γιὰ πὲς μου εὐμορφο φῶς, ποῦ κρύβεσαι κ' ἀφίνεις
Τὸ δρόμο σου, ὅταν χάνεται ἡ καθαρὴ σου ὄψι (2);
Ἔχεις καὶ σὺ δωμάτια, ὡσὰν ἐμὲ, καὶ κλειδέσαι;
Ἢ φεύγεις κιάναπαύεσαι εἰς τὴ σκιά τῆς λύπης;
Ἐπέσαν ἡ ἀδελφάδες σου ἀπὸ ψηλά (3); ἢ δὲν εἶνε
Ἐκείναις πόχαιρόντανε πλέον μ' ἐσὲ τὴ νύχτα;
Σελήνη μου, ἐσδυστήκανε! καὶ σὺ συχνὰ τραβιέσαι,
Καὶ κρύβεσαι νὰν ταῖς θρηνηῖς. Θε, νᾶλθη ὁμως νύχτα,
Ὅπου καὶ σὺ ὄχ τὸν Οὐρανὸ γιὰ πάντοτε θὰ πέσης (4),
Καὶ θε νᾶφήσης, ἀοιμὲς τὸ γαλανὸ σου δρόμο.
Περήφανα θε νᾶθγουνε τότες ψηλά τᾶστέρινα,
Καὶ θε νὰ λάβουνε χαρὰ ὅση ἔντροπή ἔχαν πρῶτα.
Πλὴν τώρα ὅλη τὴ λάμψι σου, Σελήνη μου, ἐνδύσου,
Καὶ γιὰ τὸν Οὐρανὸ καὶ κῦτταξε τοιγέρου...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Καὶ σὺ τὰ νέφη, ἀνεμο, σκόρπισε, νάμπορέση
 Νὰ ἴδῃ· νὰ ἀντιλάμπουνε ἀντίκρου τῆς οἱ βράχοι·
 Καὶ νὰ κυλίσῃ ἡ θάλασσα τὰ μαύρα κύματά της
 Ὅτὸ φῶς ὁποῦ ἀπάνου τῆς σπιθόβολο θὰ χύσῃ.
 Ὁ Νάθος εἰς τὸ πέλαγο εἶνε· μαζὴ τ' ὁ Ἄλτος,
 Νειότης ἀχτίνα· κάθετα σιμά τους ὁ Ἀρδάνος,
 Ὁ ἀδελφός τους. Φεύγουνε στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
 Φεύγουν τ' Οὐσνόρου τὰ παιδιὰ τῆ λύσσα τοῦ Καίρμπα.
 Πλὴν, ποιά μορφή στὸ πλάγι τους κάθετα; τῆς σκεπάζει
 Τὴν εὐμορφάδα φθονερὴ ἢ ἀραχιασμένη νύχτα!
 Σ τὸν ἀνεμο τῆς θάλασσας σενάζουν τὰ μαλλιά της (5).
 Ἄταχτα κυματίζουνε τὰ βούχά της τὰ μαύρα.
 Πόσο ὁμοιάζει τ' Οὐρανοῦ τὸ φάντασμα, ποῦ πηαίνει
 Εὐμορφο καὶ καμαρωτὸ, ἔς τῆ μέση τοῦ νεφιοῦ του (6)!
 Καὶ ποιάλλη νᾶνε δύνεταί ἐξ' ἀπὸ τῆ Λαρτοῦλα (7),
 Ἐκείνη ὅπ' ἀνάμεσα τς' Ἐρίνας (8) ἔς ταῖς παρθέναις
 Φαίνεται ἥλιος φωτερός; — Ἐφυγε μὲ τὸ Νάθο,
 Ἐφυγ' ἀπὸ τὸν ἔρωτα τοῦ σκοτεινοῦ Καίρμπα (9)...
 Ἄοιμέ! ἐχθροὶ σέμπαίζουνε οἱ ἀνεμοὶ Λαρτοῦλα,
 Κι' ἀρνιόνται νὰ σέ φέρουνε εἰς τῆ δασώδη Ἔτα (10)...
 Αὐτοί, ὦ Νάθε, ποῦ θεωρεῖς οἱ βράχοι σου δὲν εἶνε.
 Δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ μούγκρισμα τῆς θάλασσάς σου Νάθε.
 Τ' ἐχθροῦ σου τὰ παλάτια εὐρίσκονται σιμά σου,
 Κι' ἀντίκρου σου σηκώνονται οἱ πύργοι τοῦ Καίρμπα.
 Στῆ θάλασσα τὸ πράσινο κεφάλι ἢ Οὐλλίνα (11)
 Ἐχτείνει· καὶ σέ δέχεται τῆς Τούρας ὁ λιμένας (12)...
 Τῆς μεσημβρίας ἀνεμο ἄπιστε καὶ προδότη
 Εἰπέ μου, πεύρισκί σου; ποῖος νὰ σὲ κράτεζε τότες,
 Ὅταν ἀπατηθήκανε τὰ τέκνα τῆς καρδιάς μου (13);
 Εἰς τὰ πανὰ τοῦ Νάθου μου, γὰρ τὴν νὰ μὴ φυσήσης,

Ὡς νὰ ξανοίξ' ἀντίκρου τοῦ τῆς Ἐτας τοῦ τοῦς βράχους,
 Κιανάμεσα στὰ σύγνεφα νὰν τοὺς ἴδῃ κρυμμένους,
 Νὰν τοὺς ἴδῃ στ' ἀφέντη τους τῆ θεά νὰ χαροῦνε; ..
 Πολὸν καιρὸ ἐστάθηκες, Νάθε, μακρὰ τὸ κείνου·
 Κ' ἐπέρασε ἀγύριστη τς' ἐπιστροφῆς ἡ μέρα! ..

Πλὴν, σ' εἶδ' ἡ γῆ τῶν ξένωνε ἀγαπημένε Νάθε (14).
 Ἀγαπημένος ἦσουνε στὰ μάτια τῆς Λαρτοῦλας.
 Ἡ ὄψι σου ἦταν εὐμορφη, ὡσὰν τὸ φῶς τς' αὐγίτσας·
 Σὰν τὸ φτερὸ τοῦ κόρακα ἦτανε τὰ μαλλιά σου·
 Καὶ ἡ ψυχὴ σου εὐγενικὴ ἦτανε καὶ μεγάλη,
 Γλυκεῖα - γλυκεῖα σὰν τῆ στιγμή τοῦ βασιλεῦ ὁ Ἥλιος.
 Τὸ θελκτικὸ ψιθύρισμα ποῦ χύνουν τὰ καλάμια
 Ὡς τὸν ἀνεμο, ἐφαινότουνε ὁ ἦχος τῆς φωνῆς σου,
 Ἡ ὀ γλυκὸς μουρμουρισμὸς τῆς Λώρας (15). Πλὴν σὴ μάχη
 ἦσουνε ἄγρια τρικυμιὰ θάλασσας μανιωμένης.
 Τρομαχτικὴ ἔταν ἡ κλαγγὴ πόχυναν τάρματά σου·
 Καὶ ἐσκορπιόνταν' οἱ ἐχθροὶ στοῦ δρόμου σου τὸν ἦχο.
 Πρώτη φορὰ σ' ἐξάνοιγε ἐτότες ἡ Λαρτοῦλα,
 Ὅχ τῆς Σελάμας (16) τοῦς ψηλοῦς, χορταριασμένους
 [πύργους,
 Ἐκείθε ποῦ οἱ πατέρες της εἶχαν τὴν κατοικίά τους.
 Ἡ τρομασμένη τῆς ψυχῆ σέ εἶδε κ' ἐτινάχθη . . .
 Ὡ ξένε, εἶσαι εὐμορφος! εἶπεν ἀμέσως, εἶσαι
 Εὐμορφος εἰς τὸν πόλεμο, ὦ φίλε τοῦ Κορμάνου (17)!
 Ἀλλὰ ποῦ τρέχεις; ἄοιμέ! ποῦ ἡ ἀνδρεία σέ σέρνει,
 Ὡ νέε ζωηρόφθαλμε; λίγους ἀνθρώπους ἔχεις·
 Κ' ἔχει πολλοὺς τριγύρω του ὁ ἄγριος Καίρμπα! . . .
 Τὸ μισητό τοῦ ἔρωτα νάμπόρουνε νὰ φύγω,
 Γὰρ νὰ χαρῶ στὸ πρόσωπο τοῦ εὐμορφοῦ μου Νάθου!
 Εὐτοχισμένοι τς' Ἐτας τοῦ οἱ ἀγαπημένοι λόφοι,

Πολλαῖς φοραῖς θάν τὸν ἰδοῦν νὰ πηγαίη 'ς τὸ κυνήγι·
Πολλαῖς φοραῖς τὰ στήθια του θά 'δοῦν τὰ μαρμαρένια,
Ὅταν τ' ἀέρι ἐλαφρὰ θ' ἀσκώη τὰ μαλλιά του (18).

Αὐτὰ, Δαρπούλα θελκτική, ὅταν τὸν εἶδες, εἶπες,
Ὅχ τῆς Σελάμας τοὺς ψηλοὺς, χορταρασμένους πύργους.
Καὶ τώρα ; . . νύχτα ἄγρια καὶ μαύρη σὲ κυκλώνει ! . .
Σ' ἀπάτησαν οἱ ἄνεμοι, εὐγενική Δαρπούλα.
Φυσοῦν ψηλά 'ς τὴ θάλασσα ! . . ὦ ! παῦσε γιὰ λιγάκι,
Παῦσε ἀέρι τοῦ Βοριά, ν' ἀκούσω τὴ φωνή της (19).
Εἶν' ἡ φωνή σου εὐχάριστη, ἀνάμεσα 'ς τάνέμου
Ν' ἀκούεται τὸ φύσημα, ὦ Κόρη τῆς Σελάμας.
— Ἐτοῦτοι νᾶν' τοῦ Νάθου μου οἱ ἀγαπημένοι λόφοι ;
Τὸν ἥσυχο ψιθυρισμὸ ἀκούω τοῦ ποταμοῦ του (20) ;
Ἔρχετ' ὄχ τὰ δωμάτια αὐτὸ τὸ φῶς τ' Οὐσνόρου (21) ;
ὦ, ἡ ὀμίχλ' εἶνε πυκνή, κι' ἀδυνατ' ἡ ἀχτίνα !
Ἀλλὰ, ἄς ἦν' ἀδύνατη γιὰ τοῦτο δὲ μὲ μέλλει,
Εἰς τῆς Δαρπούλας τὴ ψυχὴ φῶς μοναχὸ εἶν' ὁ Νάθος...
Ἀλλὰ γιατί τὸ στήθος σου, ὦ Νάθε μου στενάζει ;
Δὲν εἴμαστε σὲ ξένη γῆ, ἀγάπη τῆς καρδιάς μου. . .
— Δαρπούλά μου, τοῦ Νάθου σου δὲν εἶν' αὐτοὶ οἱ βράχοι,
Ἐκεῖνος τς' ἀποκρίθηκε· δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ ἦχος
Ποῦ χύνουν τὰ ποτάμια του ἐκείνην τὴν ἀχτίνα
Τ' Οὐσνόρου τὰ δωμάτια, ξεῦρε, δὲ μᾶς τὴ στέρνουν.
ὦ, πόσο εἴμαστε μακρὰ, ἀγάπη μου, ἀπὸ κεῖνα !
Σὲ ξένη γῆ εὐρισκόμαστε· ἐχθροὶ μας τὴν ὀρίζουν·
Ἐχθροὶ μας ἀδυσώπητοι : ὁ σκοτεινὸς Καίρμπας !
Ἄοιμένα ! μᾶς ἀπάτησαν οἱ ἄνεμοι, Δαρπούλα.
'Σ τὸν Οὐρανὸ τοὺς βράχους τῆς σηκῶν' ἐδῶ ἡ Οὐλλίνα !...

Κατὰ τὸ μέρος τοῦ Βοριά, ἐστὶ πῆγαίη Ἄλτε·
Καὶ οὐ Ἀρδάνε, ἔπαρε δίπλα τὸν πῆγαίη.

Μὴ μᾶς πλακώσουν οἱ ἐχθροὶ ἔξαφνα, καὶ τῆς Ἔτας
Χαθ' ἡ ἐλπίδα (22). Μοναχὸς, ὡς τόσο, ἐγὼ πηγαίνα
'Σ ἐκεῖον τὸν πύργον, νὰ ἰδῶ ποῦς κάθεται πλησίον
'Σ τὸ φῶς ἐκεῖνο. 'Σ τὸ γιὰλὸ νὰ ἡσυχάσης λίγο
Μείνε ψυχὴ μου, θελκτικὴ τοῦ ἔρωτα ἀχτίνα.
Σὰν ἐστρατὴ οὐράνια, τοῦ Νάθου σου τὸ χέρι
Θὰ σὲ κυκλώη, φύλακας ἀκοίμητος σιμά σου.

Εἶπε· καὶ ἀνεχώρησε. Εἰς τὸ γιὰλὸ ἐκείνη
Μὲ σκοτεινὴ τὴν ὄψι τῆς ἐκάθησε μονάχη.
Θολὸ - θολὸ ἐκρεμότουνε 'ς τὰ μάτια τῆς τὸ δάκρυ,
Κ' ἐκύτταζε ὀλόγυρα τὸ Νάθον μὴν ξανοίξη.
Ἐγερνε τὸ κεφάλι τῆς πάτημα μὴν ἀκούση,
Καὶ πάτημα δὲν ἄκουε. — Ἄοιμένα ! ποῦ ἐπῆγες,
Νάθε, παιδί τς' ἀγάπης μου ; ἄγρια βοῆ ἀνέμου
Τριγύρω μου, τῆς ἀμοιρῆς, συρίζει καὶ μὲ δέρνει.
Μαύρ' εἶν' ἡ νύχτα κι' ἄγρια, καί σὺ μακρὰ μου λείπεις ;
Ποῦς σ' ἐμποδίζει Πρίγγηπα τῆς Ἔτας νὰ γυρίσης ;
Μήπως ἐσαναντήθηκες μὲ τοὺς ἐχθροὺς, κ' ἡ μάχη
Τρομαχτικὴ ἀρχίνησε 'ς τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι ; . . .

— Ἦρτε ὁ Νάθος· σκοτεινὸ ἦταν τὸ πρόσωπό του,
Γιατ' εἶχ' ἰδοῦν τὰ μάτια του τὸν πεθαμένον φίλον.
Τοῦ Κουκουλίν τὸ φάντασμα ὀλόγυρα στοὺς πύργους
Τῆς Τούρας ἐτραγούριζε· ἦταν ὁ στεναγμὸς του
Συχνὸς - συχνὸς, ἐγκάρδιος, καὶ ἔβγαίνε μ' ἀγῶνα.
Ἀκόμα ἡ μισόστυχη τῶν ὀφθαλμῶν του φλόγα
Τρομαχτικὴ ἐφαινότουνε· μιά στήλη ἀπὸ ὀμίχλη
Εἶχε γιὰ λόγην· σκοτεινὰ ἐφαινόnton τὰ στέγρια
Ὅχ τὴ μορφή του ἀνάμεσα· καὶ ἔμοιαζ' ἡ φωνὴ του
Μὲ ἄνεμο σὲ σπήλαιο. Αὐτὸς τὴν ἱστορίαν
Τῆς λύτης τοῦ ἐδηγήθηκε. Κ' ἦτανε λυπημένη

Γιαυτό τοῦ Νάθου ἡ ψυχὴ. Ἐμοιαζε ἥλιος πῶχει
Τὸ πρόσωπο θολόμαυρο, ἔς ὀμιχλιασμένη μέρα.

— Τί ἔχεις φῶς μου, καὶ γιατί εἶσαι σκοτεινιασμένος;
Τοῦ εἶπ' ἡ θελκτικóμορφη τοῦ Κόλα θυγατέρα.
Ἐσ' εἶσαι ἥλιος ἔς τὴν καρδιὰ τῆς ἐρημῆς Δαρτούλας.
Κι' ὄλ' ἡ χαρὰ μου κάθεται εἰς τὰ γλυκὰ σου μάτια.
Ἄμοιρη! τῶρα ἡ καρδιὰ ἄλλον δὲν ἔχει φίλο,
Ἐξ' ἀπὸ σένα, Νάθε μου! Ὁ μαῦρός μου πατέρας
Εἶνε ἔς τὸ μῆμα κ' ἡ ἐρμιά κάθεται ἔς τὴ Σελάμα!
Ἡ λύπη τῆς πατρίδας μου τὰ εὐμορφα ρυάκια
Σκεπάζει μ' ἓνα σάβανο μαῦρο κίραραχιασμένο!...
Σ τὴ μάχη ἐσκοτώθηκαν ὄλ' οἱ πιστοὶ μας φίλοι (23),
Μὲ τὸν Κορμάνο, τοὺς ἐχθροὺς ἀνδρεία πολεμῶντας.
Ἡ νύχτα ἐκαταίδανε τὰ γαλανὰ ρυάκια
Δὲν ἔβλεπα πότερχανε ἀπὸ τὰ μαῦρα δάση
Ὁ ἄνεμος συρίζοντας ἔβγαине τῆς Σελάμας (24).
Εἰς ἓνα δένδρο μοναχὴ καθόμουν' ἀποκάτου,
Ἐς τοὺς πύργους τοῦ πατέρα μου τοὺς παλαιοὺς πλησίον.
Ἐξάφνα ἓνα φάντασμα ξανοίγω καὶ διαβαίνει.
Προσεχτικὰ τὸ κύτταξα' ὠοιμένα, ὁ Τρουτίλλος (25),
Ὁ ἀδελφός μου, πῶλειπε στὴ μάχη ἐναντίον
Τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἄγριου Καίρμπα!.. Κεῖν τὴν ἴδιαν
Στιγμὴ σιμὰ μου ἔρχεται ὁ ἀσπρομάλλης Κόλας,
Κουμβῶντας εἰς τὴ λόγχη του· εἶχε στὴ γῆ γερμένο
Τὸ σκοτεινὸ του πρόσωπο· καυμὸς εἰς τὴ ψυχὴ του
Ἐφώλιαζε· στὸ πλάγι του ἡ σπάθη του ἐρεμῶτον·
Ἐφερνε τῶν πατέρων του τὴν περικεφαλαία.
Εἰς τὸ κεφάλι· ἔβραζε ἔς τὰ στήθα του ἡ μάχη,
Κ' ἐπροσπαθοῦσε μάταια τὰ δάχρυα του νὰ κούψη.
Δαρτούλα, — ἀναστενάζοντας μοῦπε, τῆς γενεᾶς μου

Ἐσ' εἶσαι τῶρα ἡ ὑστερη! ἐσβύσθηκ' ὁ Τρουτίλλος!
Ὁ τῆς Σελάμας βασιλεῖας τῶρ' ἄλλο δὲν ὑπάρχει (26)!
Ἐρχεται ἐναντίον μας μὲ χίλιους ὁ Καίρμπα!...
Ὅμως τὴν περηφάνια του θ' ἀναχατίση ὁ Κόλας,
Καὶ τρομερὰ θὰ ἐκδικηθῇ τὸ σκοτωμένο γυιὸ του...
Ἄλλὰ, ποῦ καταφύγιο θὲ ναῦρω ἀσφαλισμένο,
Νὰ σὲ γλυτρώσω; . . . κείτονται ἔς τὸ χῶμα, θυγατέρα,
Οἱ φίλοι μας· κ' ἡ ὄψι σου τοῦ ἥλιου εἶν' ἀχτίνα (27).
Ἄοιμέ! — ἀναστενάζοντας εἶπα, — ὁ γυιὸς τῆς μάχης
Ἐπεσε; . . . εἰς τὸν πόλεμο δὲ θὲ νὰ βλέπω πλέον
Τὸ χέρι τοῦ Τρουτίλλου μου νὰ λάμπη καὶ νὰστράφτη·
Διὰ τῆς θυγατέρας σου τὴ σωτηρία, Κόλα,
Ὡ! μὴ φοβᾶσαι. Κύτταξε· βλέπεις ἐκεθὸ τὸ τόξο;
Ἐκεθὸ ἡ σωτηρία μου βρίσκεται φυλαγμένη.
Εἶνε πολὺς-πολὺς καιρὸς πῶμαθα νὰ σκοτώνω
Ἀλάφια. — Δὲν εἶν' ὅμοιος κ' ἐκεῖνος μὲ τ' ἀλάφια
Τε' ἐρήμου; ἀποκρίσου μου πατέρα τοῦ Τρουτίλλου.
Ἄστραψε ἀπὸ τὴ χαρὰ ἡ γηραιή του ὄψι·
Ἐχύσανε τὰ μάτια του πυκνὸ-πυκνὸ τὸ δάκρυ,
Κι' ἀρχίνησαν νὰ τρέμουνε τὰ μαρμαμένα χεῖλια.
— Ἄλθρινὰ εἰς' ἀδ' λφῆ, μοῦ εἶπε, τοῦ Τρουτίλλου.
Ἐχεις καὶ σὺ τὸ αἷμά του, καὶ στὴ φωτιά του βράζεις.
Ὡ! ἔλα δὴ Δαρτούλα μου, ἔπαρ' αὐτὴν τὴ λόγχη·
Πάρ' τὴν ἀσπίδα· σκέπασε τὸ τρυφερὸ κεφάλι,
Μ' αὐτὴν ποῦ βλέπεις, κόρη μου, τὴν περικεφαλαία.
Εἶν' ἄρματα ποῦ νεζούτσικος πολεμιστῆς ἐφόρεζε.
Μόλις χαράξει θάβγουμε τὸν ἀσεβῆ Καίρμπα,
Κόρη μου, νὰπαντήσουμε . . . πλὴν, πρόσεξε πλησίον
Νὰ στέχης στὸν πατέρα σου, τε' ἀσπίδας του ὁ ἴσικος
Νὰ σὲ σκετάξῃ. Ἐμπόρουνα ἓναν καιρὸ, ἄοιμένα,

Νὰ σοῦμαι υπεράσπισι. Πλὴν τώρα ἡ ἡλικία
 Ἐκάθησε στὸ χέρι μου, καὶ κῦττάζε πῶς τρέμει.
 Ἐχασε ὁ βραχίονας τὴν πρώτη δύναμί του
 Καὶ λύπης μαῦρο σύγνεφο σκεπάζει τὴ ψυχὴ μου.

— Ἀλλὰ ἰδοῦ ἐπέρασε τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
 Καὶ τὸ χλωμὸ τς' αὐγίτσας φῶς ἐξύπνησε κ' ἐβγῆκε.
 Ὁ ἀσπρομάλλης ἦρωας ἐκίνησεν ὁ πρῶτος,
 Καὶ γύρω του ἐσυνάχθησαν οἱ δοῦκες τῆς Σελάμας.
 Πλὴν λίγοι κιάσπρομάλλιδες τί τὰ παιδιὰ τῆς νεότητος
 Ἐπέσανε στὸν πόλεμο μαζῆ μετὸν Τρουτίλλο.

— Ὡ σύντροφοι τῆς πρώτης μου κ' εὐρύωτης ἡλικίας,
 Εἶπεν ὁ Κόλας, τέτοιονε, ὦ φίλοι ἂ θυμάστε,
 Ἰστάγματα δὲ μ' ἐδλέπετε. Δὲν ἤμουν, ὄχι, τέτοιος
 Ἰς τὴ μάχη ποῦ ὁ ἰσχυρὸς ἔπεσε Κομφραδᾶνος (28).
 Ἡ λύπη μ' ἐκατάβαλε· οἱ χρόνοι τὴν ἀσπίδα
 Κυττάτε πῶς μόφάγανε ἴς τὸν τοῖχο κρεμασμένο
 Ἄνεργο γιὰ πολὺν καιρὸ ἔμενε τὸ σπαθί μου
 Ἦρτανε τὰ γεράματα, σὰν τῆς ἐρήμου ὀμίχλη,
 Ἦρτανε μαῦρα κί ἄλαλα. Ἐλεγα μετὸ νοῦ μου,
 Πῶς ἤσυχο τὸ βράδυ μου κ' εἰρηνικὸ θὰ ἦνε,
 Καὶ ἡ φυγὴ μου ἀποδῶ σὰν φῶς ποῦ ἀγάλι-γάλι
 Μικραίνει ἴσια ποῦ σβύνεται· πλὴν ἦρτ' ἡ καταγίδα,
 Καὶ σὰν τὸ δαῦ κλονίζομαι ὁποῦ δε πολλοὺς χρόνους!
 Εἰς τὴ Σελάμα ἐπέσανε οἱ κλώνοί μου, καὶ τρέμω
 Ἰς τὴν κατοικιά μου ἀνάμεσα . . . ποῦ εἶσαι σὺ Τρουτίλλε
 Μετὸς πεσμένους ἦρωες; . . . ὦ! δὲ μ' ἀπολογίεσαι,
 Καὶ ἡ καρδιά μου σέπεται σὲ λύπης μαύρη λίμνη! . . .
 Ἀλλ' ὄχι . . . τί θὰ κάμουμε; ἡ λύπη τὴν ἄς πάψη.
 Σὲ λίγο θάνε κατὰ γῆς ἀπὸ τοὺς δύο μας ἕνας,
 Ἡ ὁ Καίρμπας ἢ ἐγώ! . . . Ἀκούω μ' ἀναγεννιέται

Ἡ δύναμι ἴς τὰ χέρια μου κ' ὑπομονὴ δὲν ἔχει
 Πότα νὰκούση τὴ βοή τῆς μάχης ἢ καρδιά μου.
 — Τ' ἀστραπηθόλο ξίφος του ἀπὸ τὴ θήκη σέρνει
 Ὁ ἦρωας, κ' οἱ δοῦκες του μαζῆ. Ἰς τὴν πεδιάδα
 Προβαίνουνε ἀτρόμητοι, μετὰ σταθερὸ τὸ βῆμα·
 Καὶ κολουμβάει στὸν ἄνεμο ἡ κόμη τους ἢ ἄσπρη.
 Ἰς τῆς Λόνας ἐκαθότουνε τὴν ἔρημη πεδιάδα (29)
 Κ' ἐώρταζε τὴ νίκη του ὁ ἄγιος Καίρμπας.
 Τοὺς εἶδε ἐναντίον του πόρχοντανε, κί ἀμέσως
 Τοὺς δοῦκες του ἐκάλεσε . . . Ἀλλὰ, γιατί στὸ Νάθο
 Ἐγὼ νὰ πῶ πῶς ἡ φριχτὴ ἐγίν' ἐκεῖνη μάχη;
 Μήπως δὲ σεῖδ' ἀνάμεσα νὰ χύνεσαι σὲ χίλιους (30),
 Παρόμοιος μετὰ ἀστραπὴ μέσα σὲ μαῦρα νέφια;
 Ἦταν φριχτὸ τὸ θέαμα, ἀλλ' εὐμορφο συγχρόνως.
 Ἐπέφταν' ἀναρίθμητοι στὸν ἐρυθρὸ σου δρόμο . . .
 Τοῦ Κόλα δὲν ἐνήσταψε κ' ἡ λόγχη. Ἐνθυμήθη
 Τὰ πρῶτ' ἀνδραγαθήματα, κ' ἐπλήγωσε κ' ἐκεῖνη·
 Πλὴν, ἐρχεται συρίζοντας θανατηφόρο βέλος
 Ἀπὸ μακρὰ, κ' ἐπέρασε τοῦ γέροντα τὰ στήθια.
 Ἐπέσε κατὰ πρόσωπο, κ' ἐβρόντησ' ἡ ἀσπίδα.
 Ἐνα φριχτὸ τρεμούλιασμα ἄκουσα στὴν καρδιά μου
 Ἀπάνουθὲ του ἄπλωσα τὴν ἐδικὴ μ' ἀσπίδα,
 Κ' ἐφάνηκαν τὰ στήθια μου. Ἐρχότου' ὁ Καίρμπας,
 Κ' εἶχε τὴ λόγχη σηκωτὴ. Σὰν εἶδε τῆς Σελάμας
 Τὴν Κόρη, ἀχτινοβόλησε ἡ σκοτεινὴ του ὄψι.
 Ἐπέταξε τὴ λόγχη του. Ἰς τὸ φονευσμένο Κόλα
 Ἐσκαψε τάφο. Καὶ ἐμὲ ἀναίσθητη καὶ κρύα
 Εἰς τὴ Σελάμα ἔφερε. Ἐρωτικὰ τὰ λόγια
 Μ' ἀπεύθυνε, πλὴν ἦτανε στὴ λύπη βυθισμένη
 Βαθεῖς ἡ ψυχὴ μου ἐγνώρισα τὸ ξίφος τοῦ Τρουτίλλου:

Τε' ἀσπίδες τῶν πατέρων μου : τῶν φίλων μας τὰ ὄπλα,
 Κ' ἐκάθητο στὰ μάτια μου ἀδιάκοπα τὸ δάκρυ.
 Ἐτότες Νάθε ἔφθασες· καὶ ἔφυγ' ὁ Καίρμπας,
 Σὰν φεύγ' ἡ νύχτα τῆς αὐγῆς τὴν εὐμορφὴν ἀχτίνα.
 Εἶχε μακρὰ τὸ στράτευμα, κί' ἀδύνατο τὸ χέρι
 Ἦτανε γιὰ ν' ἀντισταθῆ στὸ δυνατὸ σπαθί σου.

Ἄλλὰ, γιὰτ' ἔτσι φαίνεσαι, ψυχὴ μου λυπημένος;
 Τί ἔχεις; εἶπ' ἡ εὐμορφὴ τοῦ Κόλα θυγατέρα.

— Ὁ Ἥρωας ἀπάντησε : ἕως ἀπὸ τοὺς πρώτους
 Χρόνους τῆς ἡλικίας μου ἀπάντησα τῇ μάχῃ.
 Τὸ χέρι μου ἐδυνότουσε τὴ λόγχῃ νὰ σηκῶνῃ
 Μόλις, ὅταν ὁ κίνδυνος ἐφάνηκε· ἡ καρδιά μου
 Χαρὰ γεμάτη ἐπέταε εἰς τὴ φριχτὴ του ὄψι,
 Ὡσὰν στενὴ καὶ πράσινη κοιλάδα ποῦ ὁ Ἥλιος
 Ἐνδύνει μὲ ταῖς ζωηραῖς ἀχτίνες του πρὶν κρύψῃ
 Ἐν τὰ νέφια τὸ κεφάλι του. Ἐστὴ μέση τοῦ κινδύνου
 Ἐγέλουνα προτοῦ νὰ δῶ τὴν Κόρη τῆς Σελάμας.
 Ἐγέλουνα πρὶν νὰ σ' ἰδῶ ἀγαπητὴ Δαρτοῦλα,
 Σὰν ἄστρο πᾶχτινοβολεῖ τὴ νύχτα ἀπὰ σταῖς βράχες,
 Πλὴν προχωρεῖ ἐναντίον του ἀργὸ - ἀργὸ ἓνα νέφι
 Καὶ φαυερίζει τ' εὐμορφὸ κί' ἀχτινοβόλο φῶς του.
 Ἐξήθρῶνε γῆ εὐρισκόμαστε· οἱ ἄνεμοι, ψυχὴ μου,
 Σκληροὶ μᾶς ἀπατήσανε· πλησίον μας δὲν εἶνε
 Φίλοι νὰ μᾶς βοηθήσουνε, οὔτε οἱ βράχοι τς' ἔτας.
 Κόρη τοῦ Κόλα, πῶς μπορῶ τώρα νὰ σὲ γλυτρώσω;
 Τοῦ Νάθου εἶν' οἱ ἀδελφοὶ ἀνδρεῖοι, καὶ στὴ μάχῃ
 Ἀστράψανε τὰ ξίφη τους. Πλὴν, τί θὰ δυνηθοῦνε
 Οἱ δύο ἔς ἓνα στράτευμα ὀλόκληρο ἐναντίον; ...
 Ὡ βασιλέα τῶν ἀνδρῶν Ὁσάρε (31) τὰ πανιά σου
 Νὰ ἔφερνε ὁ ἄνεμος! Νὰ ἔρτη, ὄπισθεθῆς

Μαζή μας εἰς τὸν πόλεμο τοῦ δυστυχῆ Κορμάνου.
 Ὡ, τότε πόσο ἰσχυρὸ τὸ χέρι μου θὰ ἦτο·
 Μὲ τοῦ θανάτου ὁμοιο τὸ φλογοβόλο χέρι!
 Θᾶτρεμε ἔς τὸ παλάτι του ὁ ἀσεβῆς Καίρμπας·
 Καὶ θᾶμενε μὲ ἐσένανε, Δαρτοῦλά μου, ἡ εἰρήνη...
 Πλὴν, ἔχε θάρρος· διατὶ τρομάζεις; νὰ νικήσουν
 Μποροῦν' ἀκόμα τὰ παιδιὰ τ' Οὐσνόρου.—Καί: ὦ Νάθε,
 Θεὸ νὰ νικήσουν πίστεψε, ἡ εὐμορφὴ Δαρτοῦλα
 Εἶπε· κί' ἀχτινοβόλησε ἡ ὄψι της στὸ λόγο.
 Ναί, μοῦ τὸ λέγει ἡ καρδιά, δὲ θεὸ νὰ ᾄδῃ ἡ Δαρτοῦλα
 Ποτέ της τὰ παλάτια τοῦ σκοτεινοῦ Καίρμπα.
 Φέρτε μου ἐκεῖνα τᾶρματα, ποῦ βλέπω ἀπὰ στὸ πλοῖο
 Νᾶστράφτουν στοῦ μετέωρου ὀποῦ περνᾷ τὴ λάμψι.
 Καίγιω θᾶρβω στὸν πόλεμο... Ὡ φάντασμα τοῦ Κόλα,
 Εἶσαι ἐσὺ ποῦ φαίνεσαι μέσα ἔς ἐκεῖνὸ τὸ νέφι;
 Κ' ἐκεῖνος, εἰς τὸ πλάγι σου, ὁ σκοτεινὸς ποῖος εἶνε;
 Ἐσὺ Τρουτίλλε!.. Καὶ θὰ δῶ τὰ σκοτεινὰ παλάτια
 Ἐκείνου ὀπσοκότωση ἐσὲ καὶ τὸν πατέρα; ...
 Φαντάσματα τς' ἀγάπης μου (31)! ποτέ μου... σᾶς

[ὀρκίζω.

Ἐλαμποκόπησ' ἡ χαρὰ ἔς τὸ πρόσωπο τοῦ Νάθου,
 Σὰν ἄκουσε τὰ λόγια της. — Τοῦ Κόλα θυγατέρα,
 Τς' εἶπε, μ' ἀστράφτεις στὴ ψυχῇ. Ὡ! τώρα ὁ Καίρμπας
 Ἄς ἔρτη μὲ τοὺς χίλιους του· ζυπνάει ἡ ἀνδρεῖά μου.
 Ποτέ, Οὐσνὸρ' ἀσπρόμαλλε, ποτέ σου δὲ θάκουσῃς
 Πῶς τὸ παιδί σου ἔφυγε στὴν ὄψι τοῦ κινδύνου.
 Ἐστὴν ἔτα τί μοῦ ἔλεγε θυμῶμαί, γιὰ τὴν Τοῦρα
 Ὅταν ἀπλόναν τὰ φτερὰ τὰ γλήγορά μας πλοῖα.
 Ἐστὸ βασιλέα πήγαυε, μῶλεγε, τῶν ἀσπίδων,
 Παιδί μου, τὸν ἐξάκουστο κί' ἀνδρεῖο Κουκουλλίνο,

Ὅπου ποτὲ δὲν ἔφυγε τοῦ κινδύνου τὴν ὄψιν.
 Πλὴν πρόσεξε, ὦ Νάθε μου, τὸ χέρι νὰ μὴν ἔχῃς
 Ἀδύνατο, καὶ στὴ φυγὴ ὁ νοῦς σου νὰ μὴν ᾔη,
 Μὴν πῆ τοῦ Σέμου τὸ παιδί πῶς ἔστῃ στιγμὴ τῆς μάχης
 εἶνε δειλὴ καὶ ἀδύνατη ἡ γενεὰ τῆς Ἑτας.

Τὰ λόγια του νὰ φθάσουνε μποροῦνε στὸν Οὐσνόρο,
 Καὶ νὰν τότε λυπήσουνε. — Τ' ἀστραπηθόλο ξίφος
 Ἐτοῦτο μὲ τὰ δάκρυα μου ἔδωσε στὰ μάτια.

Ἐφύγαμε, κ' ἐφθάσαμε στῆς Τούρας τὸ λιμένα.
 Ἦταν οἱ τοῖχοί της βουβοὶ, μαῦροι καὶ ἀραχνιασμένοι.
 Ὀλόγυρα ἐκύτταξα, κανέναν δὲν εἶδα

Γιὰ τὸν ἀνδρεῖο τίποτα νὰ μάθω Κουκουλλίνο.
 Ἐπῆγα ἔς τὰ δωμάτια πὸς ξένους
 Ἄλλη φορὰ ἐκρεμόντανε τάρματα τῆς γενιᾶς του,
 Ἐτότες πλὴν δὲν ἦτανε καὶ ὁ γέροντας Λαμόρος (32)
 Καθότου ὀλομόναχος, ἔς τὰ δάκρυα πνιγμένος.

— Πούθεν ἐκεῖνο τὸ σπαθὶ ἔρχεται; — λυπημένος
 εἶπ' ὁ Λαμὸρ καὶ ἀσκώθηκε. — Πολὺν καιρὸ ἔς τῆς Τούρας
 τοὺς μαύρους τοίχους καὶ ἔρημους φῶς λόγγης δὲν ἀσφράφτει.
 Πούθενε; ὄχι τὴ θάλασσα, ἢ ἀπὸ τῆς Τεμόρας
 τὰ θλιβερὰ καὶ σκοτεινὰ μᾶς ἔρχεσθε παλάτια;

— Ἐρχόμεθα ὄχι τὴ θάλασσα, τοῦ εἶπα, ἀπὸ τοὺς πύργους
 τ' Οὐσνόρου· εἴμεθα παιδιὰ τῆς θελκτικῆς Σλισάμας,
 Κόρης τοῦ Σέμου... Ἀλλὰ, γυρὲ τῆς ἐρημιᾶς, γιὰ πὲς μου,
 τὸ βασιλεῖα τοῦ θαύρω τῆς Τούρας; . . . ἂ! ὁ Νάθος
 Γιατί - γιατί νὰ σ' ἐρωτᾶ; τὰ δάκρυα μὴ δὲ βλέπη
 ποῦ βρέχουνε τὴν ὄψιν σου; ὁ Ἡρώας, πλὴν πὲς μου,
 πῶς ἔπεσε; — Δὲν ἔπεσε, εἶπ' ὁ Λαμὸρ, σὰν ἄστρο
 ποῦ πέφτ' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἔς ἀραχνιασμένη νύχτα,
 καὶ χάνεται παρόμοιος μ' ἐκεῖνον τὸς ἀναμμένους

ἄτμούς, ποῦ προμηγύουνε καὶ μάχαις καὶ ὀλέθρους
 εἰς ἄλλαις χώραις μακρυναῖς, καὶ ὅπου τὸν ἐρυθρὸ τους
 ἀρόμο ἀκλουθαίει ὁ θάνατος, ἔπεσε (33). Λυπημένῃ
 τῆς Λάρας τὸ μουρμούρισμα, καὶ ἡ ὄχθαις εἶν τοῦ Λέγου.
 Παιδί τ' Οὐσνὸρ, ὁ Ἡρώας ἐκεῖ ἔπεσε τῆς Τούρας! . . .

— Ἄ! εἶπ' ἀναστενάζωντας ὁ Ἡρώας στὴ μέση
 χίλιων θανάτων ἔπεσε! . . . ἦταν ἡ δεξιὰ του
 ἀνίκητη, καὶ ὁ θάνατος ἀκλουθαίει τὸ σπαθὶ του! . . .

— Τότες στοῦ Λέγου ἐπήγαμε ταῖς λυπημέναις ὄχθαις,
 καὶ εὐρήκαμε τὸν τάφο του. Ἐκεῖ, μαζὴ μ' ἐκεῖνον,
 ἔπεσαν καὶ οἱ δοῦκες του· καὶ οἱ ἐκατό του ψάλταις
 ἦταν ἐκεῖ. Ἐκλαύσαμε τὸν Ἡρώα τρεῖς μέρας·
 ἔς τὴν τέταρτη ἐχτύπησα τρεῖς χτύπους τὴν ἀσπίδα,
 καὶ ἤρτανε τριγύρω μου στὸν ἦχο τῆς οἱ δοῦκες
 χαρούμενοι, τινάζοντες ταῖς φωτοβόλαις λόγγαις.

Ἐκεῖ σιμὰ ἐσκήνωσε τὸ στράτευμα ὁ Κορλάστος,
 Κορλάστος ὁ ἀγαπητὸς τοῦ ἀγρίου Καίριμπα (34).
 ὤρμησαμ' ἐναντίου του, σὰ χειμάρρος τῆς νύχτας,
 λίφνηδια· ἔπεσαν οἱ δοῦκες του καὶ ὅταν
 οἱ κάτοικοι ἐξυπνήσανε, μὲ τῶν ἐχθρῶν τὸ αἷμα
 κάτου στὴ γῆ ἀνάμιχτο εἶδαν τὸ φῶς τῆς αὐγίτας.

Κ' ἐμεῖς, εἰς τὰ χαρούμενα παλάτια τοῦ Κορμάνου
 ἐτρέχαμε ὀλόγυμα ἀστράφταν τὰ σπαθιά μας
 ψηλὰ, εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ βασιλεῖα τῆς Ἐρίνας.
 Ἀλλὰ ἐκεῖος δὲν ἦτανε πλέον· καὶ τῆς Τεμόρας
 ἦτανε τὰ δωμάτια ἔρημα. Ἀοιμένα,
 ἀνάμεσα στὴ νεότητι τοῦ ἐσθύσθηκα ὁ Κορμάνος! . . .
 Ἡ λύπη ἐκαταπλάκωσε τὰ τέχνα τῆς Οὐλλίνας (35).
 Ἄργα - ἄργα καὶ σκοτεινὰ τραβίχθηκαν, σὰν νέφια

ἢ ἀπὸ ἐφοβήσανε μάταια καταγίδα

Μὲ συντροδῆ καὶ θόρυβο εἰς τὸ βουνὸ τραβιόνται.
 Ἐκίνησαν καὶ τὰ παιδιὰ τ' Οὐσνόρου λυπημένα
 Καὶ σκεπτικὰ, κ' ἐπαινῶσαν ἀργὰ - ἀργὰ κ' ἐκεῖνα,
 Κατὰ τὴν κυματοπληχτὴ Τοῦρα. Ὅχ τὴ Σελάμα
 Ὀμπρόθεν' ἐπεράσαμε. Ὁ ἀσεβὴς Καίρμπα
 Μᾶς εἶδε καὶ ἐχάθηκε, φεύγωντας τρομασμένους,
 Ὡσάν ὀμίχλη σκοτεινὴ τοῦ Λάνου ποῦ τὴ διώχονον
 Οἱ τῆς ἐρήμου ἄνεμοι (36). Ἐτότες, ὦ παρθένα,
 Σὲ εἶδα, καὶ μόφάνηκες τῆς Ἐτας μου ὁ Ἥλιος (37).
 ὦ! εἶνε θελξικάρδια ἐκείνη ἡ ἀχτίνα,
 Εἶπα· κ' εὐθὺς ὁ στεναγμὸς μόξυπνησε στὰ στίβια.
 Ἐσὺ μῦλα τὰ θέλγητρα ἤρτες στὸ μαχητὴ σου (38),
 Ψυχὴ μου· ἀλλ' οἱ ἄνεμοι ἐχθροὶ μας, ὦ Δαρτοῦλα,
 Ἄοιμένα, μᾶς ἀπάτησαν! κ' εἶν' οἱ ἐχθροὶ σιμὰ μας.
 Εἶνε σιμὰ μας οἱ ἐχθροὶ, ἐπρόσθεσαν ὁ Ἄλτος (39).
 Ναί· ἄκουσα τὸ θόρυβο πόκάναν τ' ἄρματά τους,
 Εἰς τὴν ἀχτὴ κατὰμαυρὴ τς' Ἐόνας ἡ σημαίαι
 Εἶδα ὀπόκυμάτιζε· καὶ τᾶσεβῆ Καίρμπα
 Ἄκουσα καθαρῶτατα τῆς ὀμιλιᾶς τὸν ἦχο,
 Ὡσάν τὰ πέφτοντα νερὰ εἰς τὸ βουνὸ τῆς Κρόμλας (40).
 Ἐξάνοιξε στὴ θάλασσα τὸ μαῦρό μας καράβι
 Πρὶν τὸ σκοτάδι καταιδῆ. Ὀλόγυρα ἔς ταῖς δχθαις
 Τῆς Λένας νυχτοφύλακες οἱ δοῦκῆς του ἀγρυπνᾶνε,
 Ἀπὸ ταῖς θήκαις σέρνοντες δέκα χιλιάδες ξίφη.
 — Κιᾶς σέρνουνε ὅσο θέλουνε δέκα χιλιάδες ξίφη,
 Ὁ Νάθος ἀποκρίθηκε πικρὰ χαμογελῶντας,
 Ποτὲ τ' Οὐσνόρου τὰ παιδιὰ δὲ θάν τοὺς φοβηθοῦνε . . .
 ὦ τῆς Οὐλλίνιας θάλασσα, γιατί ἔτσι μανιωμένη
 Μὲ τᾶφρισμένα κύματα χτυπᾶς τὸ περιγιάλι;
 Καὶ σεῖς - καὶ σεῖς τοῦ Οὐράνου ἄγριαῖς καταγίδες

Γιατί - γιατί συρίζετε στὰ μελανὰ φτερά σας;
 Πιστεύετε, πῶς βιαστικὰ τὸ Νάθο νὰ κρατῆστε
 Στὸ περιγιάλι δύνεσθε (41);... Τὸ φῶς του, ἡ ψυχὴ του
 Εἶνε ποῦ ἐδῶ τότε κρατεῖ (42), τῆς νύχτας θυγατέρας.
 Ἄλτε, τ' Οὐσνόρου τ' ἄρματα φέρε μου, καὶ τὴ λόγχη
 Τοῦ Σέμου (43), π' ἀχτινοβολεῖ, βλέπεις ἐκεῖ, ζᾶξέρια.
 Τοῦ ἔφερε τὰ ἄρματα· μ' ἀστραπηβολὸ ἀτσάλι
 Ὁ Νάθος ἐσκεπάσθηκε, καὶ θελχτικὸς κινεῖται.
 Ἄγρια χαρὰ τὰ μάτια του σκορπιζοῦνε τριγύρου,
 Καὶ στέκει περιμένωντας ἄφοβα τὸν Καίρμπα.
 Στὸ πλάγι του σιωπηλὴ ἡ Κόρη τῆς Σελάμας
 Στέκει, ἔχωντας ἔς ἐκείνονε τὸ βλέμμα καρφωμένο.
 Τοὺς ζεναγμούς της προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ, πλὴν ζᾶ μάτια
 Τῆς δύστουχης δυὸ δάκρυα προβαίνουνε ἀντάρταις.
 Ἄλτε, στὸ βράχο μιὰ σπηληὰ παράμερη ξανοίγω,
 Τῆς Ἐτας εἶπ' ὁ Ἡρώας ἔς ἐκείνη τὴ Δαρτοῦλα
 Ὁδήγησε καὶ φύλαε. Τὸ χέρι σου ἄς ἦνε,
 Ἄς ἦν ἀνδρεῖο Ἄλτε μου. Ἐλα μ' ἐμὲ Ἀρδάνε,
 Ἐς ἀπάντησι νὰ τρέξουμε τοῦ σκοτεινοῦ Καίρμπα,
 Ἐς τὴ μάχη νὰ τὸν κράξουμε . . ὦ! ἄμποτε νὰρχότου,
 Ἄρματωμένους τὰ παιδιὰ τ' Οὐσνόρου ν' ἀπάντησῃ . . .
 Κι' ἀνίσως σὺ, ἀγάπη μου, γλυτρώσης, μὴν καθήσης
 Τοῦ σκοτωμένου Νάθου σου τὸ σῶμα νὰ κυττάξῃ . . .
 Γιὰ τῆς πατρίδας ἀνοῖξε τὰ δάση τὰ πανιά σου
 Ἄλτε, καὶ ἔς τὸν πατέρα μας ὅτι ἔπεσα μὲ δόξα
 Πῆς· ὅτι δὲν ἀπόφυγε τὴ μάχη τὸ σπαθὶ μου
 Ἄνανδρο· ὅτι ἀνάμεσα σκοτώθηκα σὲ χίλιους
 Πῆς του· νὰ γένη ἡ χαρὰ τῆς λύτης του μεγάλῃ (44).
 Καὶ σὺ, καὶ σὺ συνάθροιζε, ὦ Κόρη τῆς Σελάμας,
 Ἐ τῆς Ἐτας τὰ δωμάτια ταῖς δροσεραῖς παρθέναῖς,

Καὶ βάλλε ταις νὰ φάλλουνε ἔς τὸ Νάθο μυρολόγια,
 Μὲ μαῦρα τὸ φθινόπωρο ὅταν γυροῖζη νέφια (45).
 Ὡ, ναί! ἀνίσως τῇ φωνῇ τὴν ἐκλεχτὴ τῆς Κόνας (46)
 Ἄκουα τοὺς ἐπαίνους μου γλυκὰ - γλυκὰ νὰ φάλλῃ,
 Μὲ τί χαρὰ τὸ πνευμά μου, σμιχτὸ μὲ τοὺς ἀνέμους,
 Θὰ πέταε ἔς ταις ράχες μου! — Κ' ἔνδοξο τ' ὄνομά σου
 Θὲ νάντηχῆση, ὦ Πρίγγηπα, στῆς Κόνας τὰ τραγοῦδια,
 Καὶ τ' Ὀσσιάνου ἡ φωνὴ ἔς ἐσένανε τ' Οὐσόνρου
 Παιδι θε νάφιερῶθῃ... ἄοι! γιατί στῆ Λώνα
 Ὅταν ἡ μάχη ἀναψε νὰ μὴ βρεθῶ; Μαζῆ σου
 Θάνικαιε ἡ θάπεφτε νεκρὸς κι' ὁ Ὀσσιάνος!...
 — Σ τῇ Σέλμα (47) ἐκαθόμαστε ἐκεῖν τὴ μαῦρη νύχτα
 Σὲ δεῖπνο, κ' ἐχαιρόμαστε ὁ ἄνεμος ἐφύσα.
 Ἐξω στὰ δένδρα: στὸ βουνὸ τὸ φάντασμα ἐρούστη (48)
 Ἐμβῆκε στὸ δωμάτιο φιλό - φιλό ἐν' ἀγέρι,
 Καὶ ταις χορδαῖς τῆς ἄρπας μου ἔγγιξε ἕναν ἦχο
 Λυπητερὸ ἐχύσανε, σὰ νεκρικὸ τραγοῦδι.
 Πρῶτος τὸν ἀκουσ' ὁ Φιγγάλ· σηκώθη λυπημένος,
 Καὶ εἶπε ἀναστεναζωντας: ἄοι! ὄχ τοὺς δικούς μας
 Βέβαια κάποιοι ἐπέσανε. Τὸν ἦχο τοῦ θανάτου
 Ἀγροίχησα λυπητερὸ στὴν ἄρπα τοῦ παιδιοῦ μου.
 Παιδί μου, παρ' τὴν ἄρπα σου, καὶ ταις χορδαῖς τῆς
 [γγίξε.

Καὶ νὰ ξυπνήση κέντησε τὴ λύπη ἀναμεσό μας,
 Γὰ νάρτουνε χαρούμενα ἐδῶ τὰ πνεύματά τους
 Ἐπῆρα εἰς τὰ χέρια μου τὴν ἄρπα, κ' ἕνας ἦχος
 Κονφός καὶ μελαγχολικός ἐχύθηκε ἀπὸ κείνη.
 « Σκιαῖς τῶν προπατόρων μας, γύρετ' ἀπὸ τὰ νέφια
 » Ὀχραῖς, ψηλὰ στὰ γαλιὰ παλάτια τοῦ ἀγέρα.

» Τοῦ δρόμου σας ἀφήσετε τὸν τρόπο καὶ τὴ φρικη,
 » Καὶ πάρετε γιὰ σύντροφο τὸ σκοτωμένο δοῦκα,
 » Κιὰν ἦνε θάλασσας παιδί, κιὰν ἦνε στεριάς γέννα.
 » Ἐκλέξετέ του σύγνεφο μέσα σταῖς καταιγίδες,
 » Γιὰ νὰν τὸ κάμη λόγχη του· ἀπὸ φιλή ὀμίχλη
 » Ἰφάνετέ του φόρεμα, καὶ βάλτε του στὸ πλάγι
 » Μετέωρο ἐρυθρόμαυρο, μὲ φῶς μισοσδυμένο,
 » Ὅπου νὰ μοιάζῃ τὸ φριχτὸ, ἀνδρόφωνο σαθὴ του.
 » Τὸ πρόσωπό του κάμετε νὰ θέλγη, νὰ μαγεύῃ·
 » Νὰ χαίρουνται οἱ φίλοι του στὴν εὐμορφὴ του θεά.
 » Σκιαῖς τῶν προπατόρων μας, γύρετ' ἀπὸ τὰ νέφια
 » Ὀχραῖς, ψηλὰ στὰ γαλιὰ παλάτια τοῦ ἀγέρα. »
 Εἰς τὴν ἐλαφροτρέμουλη ἔστ' ἐτραγοῦδησ' ἄρπα.
 Ὁ Νάθος ὅμως ἦτανε ἀκόμα στῆς Οὐλλίνας
 Τὸ περιγιάλι· ὀλόγουρα τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι
 Τὸν ἔζωνε τῆς θάλασσας σμιμένη μὲ τὸ βόγγο
 Καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τῇ φωνῇ ἄκουε· εἰς τὴ λόγχη
 Ἐπάνω ἀναπαούτουσε σιωπηλὸς σὰν τάφος.
 Ἐπῆρα καὶ ἡ Λύγη ἐβόγηκε ἀχτινοδόλα,
 Κ' οἱ δοῦκες ἐφανήκανε τς Ἐρίνας εἰς τὴν τάξι,
 Σὰ βράχοι πολυχρώματοι καὶ δένδρα γεμισμένοι.
 Ἐπῆρα τὸ περιγιάλι ἐσπάρθησαν ἔς τὴ μέση ὁ Καίριμπας
 Ἐστέκετο, κ' ἐγέλαε πῶδλεπε τὸν ἐχθρό του:
 Κ' ἦταν τὸ γέλοιο του φριχτό. Μανιακὸς ὁ Νάθος
 Ἐχύθηκ' ἐναντίον του, καὶ τᾶπνεε ἔς τὰ μάτια
 Τς ἀνδρείας ἡ πεποίθησι. Ὁπίσω ἡ Δαρτοῦλα
 Νὰ μείνῃ δὲν ἐμπόρεσε· κ' ἐκείνη εἰς τὴ μάχη
 ἤρτε μὲ τὸν πολεμιστὴ κι' ἀσήκωσε τὴ λόγχη...
 Ποῖός ἐρκεται; ποῖός ἐρκεται; ποῖός ἄλλος ὄχ τ' Οὐ-

[σνάρου

Τὰ μαυρομάλλικα παιδιὰ, ὁ Ἄλτος κ' ὁ Ἀρδάνος! . .
Ὡ τῆς Τεμόρας βασιλεῖα ἔλα, — τοῦ εἶπ' ὁ Νάθος, —
Ἐλα νὰ πολεμήσουμε ἀντάμα 'ς τὰ κρογιάλι.

Γιὰ τὴν παρθένα. Κύτταξε, τοὺς δοῦκίς του ὁ Νάθος
Τώρα δὲν ἔχει ἀντάμα του' στὴ θάλασσα εἶνε σκῆρπιοι.
Τοὺς χίλιους σου ἐναντίον του τώρα γιατί νὰ φέρνης;
Σὺ ἔφυγες τὴ θεά του, τοὺς φίλους του ὅταν εἶχε! . .

— Παιδί περηφανόκαρδο, τί τάχα συλλογίσαι;
Μ' ἐσένανε νὰ μετρηθῇ ὁ βασιλεῖας τ' Ἐρίνας;
Δὲν εἶνε οἱ γονεοὶ σου εἰς τοὺς ἀνδρείους μέσα
Τ' ἄρματα τῶν ἐχθρῶνέ τους δὲν ἔχουν κρεμασμένα
'Σ τοὺς τοίχους τους; κινάμεσα δὲν εἶν' 'ς τοὺς βασι-
[λειάδες (49).

Πῶχεις τῶν προπατόρων σου τ' ἀσπίδες; 'Σ τὴν Τεμόρα
Εἶνε γνωστὸ-περίφημο τ' ὄνομα τοῦ Καίρμπα,
Ὅτι ποτὲ μ' ἀσήμαντους σὲ πόλεμο δὲν ἦλθε.

— Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Νάθου
Δάκρυα ὀργῆς ἐχύσανε' ἄγριο στοὺς ἀδελφούς του
Ἐγύρισε τὸ βλέμμα του εἰς τὴ στιγμή τρεῖς λόγχαις
Πετᾶν, καὶ πέφτουνε στὴ γῆ τρεῖς δοῦκίς πεθαμένοι.
Τὰ ξίφη τους ἐσύρανε τρομαχτικὰ ἢ ἀχτίνες
'Αστράψανε' ἢ φάλαγγες 'πισσοδρομοῦν τ' Ἐρίνας,
Καὶ δῶ καίκετ' σκορπιζόνται, καθὼς τὰ μαῦρα νέφια
Σκορπιζόνται καὶ διαλύονται 'ς τὸ φύσημα τ' ἀγέρα.

'Σ τὴν τάξι πλὴν ὁ ἄγριος Καίρμπα τ' αἰς μαζῶνας
Καὶ χίλια ἐτεντωθήκανε τόξα, καὶ χίλια βέλη
Ὀρμητικὰ ἐπετάζανε. Ἐπέσανε τ' Οὐσνόρου
Οἱ γιοί' ἀοιμένα, ἐπέσανε, σὺν τοῖα νεῖα δενδράκια,
Πόστέκοντο περήφανα καὶ μοναχὰ στὸ βράχο.
Τὴν εὐμορφιά τους ἔθλεπε, ἔχαισε ὁ διαβάτης

Κ' ἐθαύμαζε τὴ χάρι τους. Ἄλλ' ἔρχεται τὴ νύχτα
Μανιακὸ καὶ ἄγριο τὸ σύγνεφο τ' ἐρήμου,
Καὶ ἄσπλαχνα ταῖς πράσιναις εἰς τὴ γῆ κορφαῖς τους ρίχνει.
Γυρίζει τὴν ἀκόλουθη ἡμέρα ὁ διαβάτης,
Βλέπει τὰ δένδρα κατὰ γῆς καὶ ἔρημον τὸ βράχο.

Σιωπηλὴ νὰ πέσουνε τοὺς εἶδε ἡ Δαρτούλα,
Καὶ δάκρυο στὰ μάτια της κανένα δὲν ἐφάνη.
Ἄλλὰ τὸ βλέμμα ἐξέφραζε βαθεῖα-βαθεῖα τὴ λύπη.
Πετάνε τ' εὐμορφα μαλλιά, στὸν ἄνεμο σπαρμένα.
Στὴν ὄψι της ἐπρόβαλε τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου.
Μισὴ τῆς βγαίνει μὰ φωνή, καὶ κόβεται 'ς τὰ χεῖλια.
Ἐὴν πλησιάζ' ὁ σκοτεινὸς Καίρμπα καὶ τῆς λέγει:
Ποῦ εἶν' ὁ γιοὺς τῆς ἄμαξας (50), ὁ Νάθος σου; ποῦ εἶνε
Ὁ ἐραστής σου; τὰ βουνά, πὲς, εἶδες τοῦ Φιγγάλου,
Καὶ τὰ παλάτια τ' εὐμορφα τοῦ γέροντα Οὐσνόρου;
Ἀνίσως δὲ σέγγύαζαν οἱ ἄνεμοι, στὸ Μόρβεν (51)
Φριχτὸς θάντηχε κιάγριος ὁ ἦχος τοῦ πολέμου.
Ὅχ τὸ σπαθί μου θάπεφτε ὁ ἴδιος ὁ Φιγγάλος,
Κ' ἡ λύπη θάκανε φαλεῖα στῆς Σέλμας τὰ παλάτια. . .
Ὅχ τῆς Δαρτούλας ἔπεσε τὸ χέρι ἢ ἀσπίδα,
Κ' ἐφάνηκαν τὰ στήθια της κάτασπρα σὺν τὸ χιόνι.
Πλὴν, μ' αἶμα ἢ ἀσπράδα τους ἐφάνηκε βαμμένη . . .
Ἄοι! ἕνα βέλος ἄσπλαχνο τῆς πέρασε τὸν κόρφο! . .
Ἐπὲς ἀπὰ στὸ Νάθο της, κ' ἡ μελανὴ της κόμη
Τόσκέπασε τὸ πρόσωπο τὸ αἱμά τους σμιμένο
Ἐτρέχε, καὶ ἐπότιζε τ' ἀραχνιασμένο χῶμα.

« 'Σ τὸ χῶμα τῶρ' εὐρίσκεσαι, εὐμορφη θυγατέρα
» Τοῦ Κόλα, — ἔτσι ἐφάλλανε οἱ Βάρδοι τοῦ Καίρμπα, —
» 'Σ τὸ χῶμα τῶρ' εὐρίσκεσαι' σκεπάζει τῆς Σελάμας
» Μαῦρη καὶ ἄγρια σιωπὴ τὸ κόμη καὶ τοὺς βράχους,

» Γιατί μ' ἐσένα σβύστηκε τὸ γένος τοῦ Τρουτίλλου (52).
 » Ἦσουνε πρώτη ἀνάμεσα τς' Ἑρίνας σταῖς παρθένας·
 » Πλὴν, πότε πάλε θάσκωθῆς, σὰν ἦσουν, ὅλη χάρες;
 » Εἶνε μακρὺς ὁ ὕπνος σου στὸν τάφο· κ' ἡ αὐγίτσα
 » Μακρὰ — μακρὰ· 'ς τὴν κλίνη σου ὁ Ἥλιος δὲ θέ

[νᾶλθη,

» Νὰ σοῦ φωνάξῃ: ἔβπησε, ὦρατα μου παρθένα,
 » Γλυκοφροσᾶ τῆς ἀνοιξίς τ' ἀέρι· τὰ λουλουῖδια
 » Τιράλιντ τὸ κεφάλι τους, καὶ βγαίνει μὲς τὰ δάση
 » Τὸ πράσινο καὶ δροσερὸ φυλλάκι. — Ἐῖπτα Κόρη...
 » Ἦλιε τραβίζου, ἡ εὐμορφη κοιμᾶται τῆς Σελάμας,
 » Καὶ πλερὸ δὲ βγαίνει ἀντίκρου σου τς' ἀχτίνες της νὰ

[χύση.

» Ἄοι! πλερὸ δὲ θὰν τὴν ἰδῆς, μὲ θέλγητρα καὶ χάρι,
 » Τῆς εὐμορφιάς τὰ βήματα, σὰν πρῶτα νὰ κινᾶ. »

Ἔτσι οἱ Βάρδοι ἐψάλλανε, ὅταν εἰς τὴ Λαροτοῦλα
 Τὸ μνήμα ἀσκήσανε. Καίγ', ὅταν ὁ Φιγγάλος
 Ἐστράτευσε ἐχδίκησι νὰ κάμη τοῦ Καίριμπα,
 Πικρὰ — πικρὰ στὴν πέτρα της ἔχουσα μυρολόγια.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΣ (α).

(1) Ὁμιλεῖ εἰς τὴ Σελήνη.

(2) Ἀγκαλιὰ τὸ νὰ ἀποδίνονται αἰσθησεὶς εἰς τὰ ἄψυχα καὶ νὰ στρέφεται παθητικὸς εἰς αὐτὰ ὁ λόγος εἶνε μία ἐξαιρετικὴ ἰδιότης τῆς ποιητικῆς γλώσσας, ἡ παροῦσα ὅμως συνομιλία τοῦ Ὀσσιάνου εἶνε τόσο ζωηρὴ καὶ ἐνεργητικὴ, ὅπου δείχνει ὅτι ἐκεῖνος ἔπερνε πραγματικῶς τὴ Σελήνη δι' ἓνα σῶμα ἔμφυχο καὶ ἐπίδεχτικὸ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν κλίσεων μας (Κ).

(3) Φαίνεται ἀδύνατο, εἰς τὴ ψυχὴ τοῦ Ὀσσιάνου, νὰ μὴ χρεωστῆ ὅλη ἡ φύσι νὰ αἰσθάνεται τὰ γλυκὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα τῆς οικιακῆς τρυφερότητος καὶ φιλίας, ὅπου εἶχανε ἐπάνω του τόση δύναμι. Εὐλογημένη ἡ ἀμάθειά του, ἡ ὁποία μᾶς ἐγέννησε ἓνα κομμάτι τόσο συγκινητικὸ! Ἄν ὁ Ὀσσιάνος ἐγνώριζε ταῖς φυσικαῖς αἰτίαις τῶν φάσεων τῆς Σελήνης, ἤθελε μᾶς ἐκθέσει μία ψυχρὴ διδασκαλία. Ἡ ποίησι ὠφελιέται περισσότερο ἀπὸ μία ἐνδιαφέρουσα ἀπάτη τῆς φαντασίας, παρὰ ἀπὸ μία ψυχρὴ ἀλήθεια. Πρέπει ὅμως νὰ διακρίνομε ταῖς ἀπάταις τῆς φαντασίας ἀπὸ ταῖς ἀνοησίας (Κ).

(4) Ἀπὸ τούτους τοὺς λόγους ἐξάγομε, ὅτι ὁ Ὀσσιάνος ἐνόμιζε πῶς ἡ Σελήνη ἔπρεπε νὰ σβυθῆ καὶ νὰ χαθῆ πρῶτα ἀπὸ τὰ ἄστρα. Ἡ συχναῖς καὶ ὁραταῖς μεταβολαῖς της ἐκατασταίνανε αὐτὴν τὴν ἰδέα φυσικῶ-

(α) Διακρίνομε ταῖς σημειώσεις τοῦ Κασαρόττ^η μὲ τὸ στοιχεῖον (Κ) καὶ ἐκείναις τοῦ Μάκπερσω^ν.

με τὸ Μ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

τατη καὶ πιστευτή. Δὲν εἶνε γνωστὸ ὅμως ἂν αὐτὴ ἢ ἰδέα ἦτανε καὶ γενικὴ εἰς τοὺς Καληδονίους (Κ).

(5) Αὐτὴ ἡ Κελτικὴ μεταφορὰ ἢ κατάχρησις ἔμπορεῖ νὰ μᾶς φανῆ κάμποσο ἀλλόκοτη. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἐστοχάσθηκα πρέπον νὰν τὴν ἀλλάξω. Ἐνα σπήλαιο ῥυάζεται ἢ θάλασσα χαμογελάει ἢ γῆ ἀναστενάζει· ἕνα δένδρο κλαίει εἰς ὅλα ἐτούτα δὲν ἀποβλέπεται εἰς ἄλλο παρὰ εἰς τὴ φυσικὴ ὁμοιότητα τῶν ἀποτελεσμάτων, χωρὶς νὰ παρθεῖνε ὑπ' ὅψις ἢ αἰτίας. Γιατὶ δὲν ἔμπορεῖσε νὰ φαίνεται εἰς τοὺς Κέλταις, ὅτι, ἔβγαίνε ἕνας στεναγμὸς ἀπὸ μίαν πυκνὴν καὶ μακρὰν κόμην, παραταμένην κάποτε ἀπὸ τὴν ἐλαφρὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου; Δὲν ἔννοῶ μὲ τοῦτο νὰ δικαιολογήσω αὐτὴν τὴν ἔκφραση. Εἰς ὅλαις ὅμως ταῖς γλώσσαις, ἡ φρασεολογία ἔχει πολλαῖς ἀντιθέταις παραξενάδες, διὰ ταῖς ὁποῖαις οἱ ῥήτορες ἤθελε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, σκοτισθοῦνε νὰ μᾶς δώσουνε ἕνα λόγο, ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ (Κ).

(6) Φαίνεται νὰ ἔννοῃ ἕνα φάντασμα ὠρισμένο, τὸ ὁποῖον ὅμως μάταια θὰ προσπαθήσουμε νὰ μαντεύσουμε (Κ).

(7) Αὐτὴ ἦτανε ἡ περιφημότερη ὠραία τῆς Ἰρλανδίας, εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. *Θελητικὴ σὰν τὴ Δαρτοῦλα*, εἶνε παραιμία ἀκόμα ὑπάρχουσα εἰς τοὺς Καληδονίους (Μ).

(8) *Ἐρίνα*, ἀπὸ τὸ *ἔαρ* ἢ *γιάρ* (Δύσι) καὶ *ἔκ* (νησί), κελτικὸν ὄνομα τῆς Ἰρλανδίας (Μ).

(9) Ἐπαινοῦνε, καὶ δικαίως, εἰς ταῖς ποιητικαῖς διήγησεις, τὴν ἀντίστροφη τάξιν, ἐγάντια ἐκείνης τῶν ἱστορικῶν. Ὁ Ὅμηρος τὴν ἐμεταχειρίσθηκε πρῶτος στὴν Ὀδύσειαν· ἐπειδὴ καὶ στὴν Ἰλιάδα, τῆς ὁποίας τὸ ἰδιαιτέρον

ἀντικείμενον εἶνε ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀχιλλέως, δὲν ἀναχωρεῖ ποτὲ ἀπὸ τὴ φυσικὴ καὶ κοινὴ τάξιν, καθὼς σωστὰ παρατηρεῖ ὁ Ἀββᾶς Τερασσῶν. Ὁ Ὄσσιανος ἐγνώρισε καὶ ἐμεταχειρίσθηκε, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, αὐτὴν τὴ λεπτότητα τῆς τέχνης. Αὐτὸς εἶνε ὁ σταθερὸς καὶ ἀγαπητὸς τοῦ τρόπος. Πάντοτε σχεδὸν ρίχνει τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴ μέση τῆς πράξεως καὶ εἰς τὸ βρασμὸν τῶν παθῶν, εἰς τρόπον ὥστε τὸν κάμνει νὰ ἐνδιαφέρεται προτοῦ νὰ γνωρίσῃ καλὰ γιὰ ποιόν ἐνδιαφέρεται. Τὰ πράγματα ἔπειτα ζετυλίσσονται μόνον τοὺς ἐκ διαλειμάτων, μὲ μίαν ἔντεχνην τάξιν ἢ δὲ προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη αὐξάνουν ἀνάλογα. Μπορεῖ νὰ φθάσῃ διὰ παράδειγμα ἐτούτο τὸ τεμάχιο, χρησιμεῖον σὰν εἰσαγωγὴ εἰς τὸ ποίημα. Ἡ συχναῖς ἀποστροφᾶς εἰς τὸ Νάθο, εἰς τὴ Δαρτοῦλα καὶ εἰς τοὺς ἀνέμους κατασταίνουσι τὴν εἰσαγωγὴν ἐτούτη συγκινητικώτατη (Κ).

(10) *Ἐτα*, πιθανὸν νὰ ἦνε τὸ πλησίον εἰς τὴν *Loch-Etha* μέρος τῆς κομητείας *Argyle*, ὅπου εἶνε καὶ ἕνας μικρὸς κόρφος εἰς *Lorn* (Μ).

(11) *Οὐλλίνα*, καὶ ἄλλως *Οὐλλοτερ*, ἐπαρχία τῆς Ἰρλανδίας εὐρισκομένη ἀντικρὺ τῆς χώρας τῶν Καληδονίων (Μ).

(12) *Τοῦρα*, φρούριον εἰς τὸ Οὐλλοτερ (Μ).

(13) Οἱ ἀγαπητοί μου (Κ).

(14) Ὁ Ὄσσιανος, κατὰ τὴ συνειθισμένην τοῦ ὀπισθοδρομικὴν τάξιν, ἐγγίζει ἕνα μέρος τῆς προηγούμενης ἱστορίας (Κ).

(15) *Λάρα*, τόπος καὶ ποταμὸς εἰς τὸ Μόρβεν (Π).

(16) *Σελάμα*, «τόπος ἔχων εὐμορφὴν καὶ ἔχτετα μέγαν θέαν», ἔτσι ὠνομάζετο τὸ παλάτι τοῦ πατέρα

τῆς Δαρτούλας Κόλα (M). Οἱ μεγάλοι Κύριοι ἐφτιάνανε τότες τὰ παλάτια τους σὲ τόπους ὑψηλοὺς διὰ νὰ ἐπισκοποῦνε ταῖς παρακείμεναις πεδιάδες καὶ νὰ προλαμβάνουνε ταῖς ἐπιδρομαῖς διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὄνομα ἦτανε κοινὸ εἰς πολλὰ τέτοια παλάτια. Ἡ περίφημη Σέλιμα (παλάτι τοῦ Φιγγάλου) ἔχει τὴν ἴδιαν ρίζα (K).

(17) Ἐτούτος εἶνε ἓνας μονόλογος τῆς Δαρτούλας, ἀπευθυνόμενος εἰς τὸ Νάθο σὰ νὰ ἦταν ἐκεῖ (K).

(18) Ἀπὸ ἐτούτους τοὺς λόγους τῆς Δαρτούλας φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ Καληδόνιοι ἄφιναν τὰ μαλλιά τους, καθὼς καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ μάλιστα ὅτι τὰ ἔφερναν ἐμπρὸς εἰς τὰ στήθια.

(19) Συνηθίει συχνὰ ὁ Ὄσσιάνος, ὅταν θὰ εἰσάξῃ εἰς τὴν ὁμιλίαν κανένα πρόσωπο τὸ ὁποῖο νὰν τὸν ἐνδιαφέρῃ πολὺ, νὰ ἐκφράζεται σὲ τρόπο ὥστε νὰ φαίνεται, ὅτι πραγματικῶς τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ τὸ ἄκουε ὁποῦ ὁμιλοῦσε (K). Ὁ τρόπος ἐτούτος ἐξυψώνει τὴν ποιησιν, σταματᾷ νει τὴν προσοχὴν, καὶ κινεῖ περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη.

(20) Ἐδῶ ἀρχίζει καθαυτὸ τὸ ποίημα (K).

(21) Ἡ Δαρτούλα βλέπει τὸ φῶς τοῦ πύργου τῆς Τούρας, καὶ γομίζει: ὅτι εἶνε τὰ παλάτια τοῦ πατέρα τοῦ Νάθου Οὐσνόρου (K).

(22) Ὁ Καισαρότης ἐξηγεῖ: ἡ ἐλπίδα νὰ ξαναδούμε τὴν Ἔτα. Πιθανὸν μὲ τὴ φράσιν: ἐλπίδα τῆς Ἔτας: ὁ Νάθος νὰ ἐννοῇ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ τότε εἶνε ἀντὶ τοῦ χαθοῦμε.

(23) Εἰς αὐτὴν τὴ μάχῃ ἐσκοτώθηκε φαίνεται καὶ ὁ ἀδελφός της Τρουτίλλος, ὁ ὁποῖος εἰδικοῦσε τὰ στρατεύματα τοῦ πατέρα του (K).

(24) Ἡ Δαρτούλα ἀρχίζει τὴ διήγησιν τῶν παθημάτων της, ἀπὸ τὴν προαναφερθεῖσαν μάχῃ (K).

(25) Ἡ ἐμφάνισις τῶν φαντασμάτων ἐπιστεύοντο κοινῶς ἀπὸ τοὺς Καληδόνιους. Τὰ ποιήματα τοῦ Ὄσσιάνου γέμουνε ἀπὸ αὐταῖς.

(26) Ὁ Ὄσσιάνος δίνει συχνὰ τὸν τίτλο, βασιλέας, σὲ κάθε ἀρχηγὸ δοξασθέντα διὰ τὴν ἀνδρεία του (K).

(27) Καὶ διὰ τοῦτο ἔμπορεῖ νὰ κεντήσῃ ταῖς ἐπιθυμίας τοῦ χτηνώδη Καίριπτα (K).

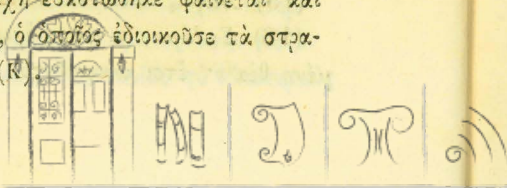
(28) Εἶνε φυσικώτατο εἰς τοὺς γέροντες νὰ ἀναφέρουνε μὲ εὐχαρίστησιν τὰ κατορθώματα τῆς νεότητός των, καὶ νὰ καυχῶνται μάλιστα δι' αὐτά. Ὁ Νέστορας τοῦ Ὀμήρου, ἐμπρὸς σὲ μία ὁλόκληρη ὁμήγηρι, λέγει τὰ ἀκόλουθα:

Αἶ γάρ, Ζεῦ τε πάτερ, καὶ Ἀθηναίη, καὶ Ἄπολλον,
Ἡβῆμ', ὡς ὅτ' ἐπ' ὠκυρόφω Κελάδοντι μάχοντο
Ἀγρόμενοι Πύλιοί τε καὶ Ἀρκάδες ἐγχεσίμωροι,
Φειᾶς παρ' τείχεσσι, Ἰαρδάνου ἀμφὶ βέεθρα·
Τοῖσι δ' Ἐρευθαλίων πρόμος ἴστατο, ἰσόθεος φῶς,
Τεύχε' ἔχων ὤμοισιν Ἀρηιθόοιο ἄνακτος,
Τοῦ ὄγε τεύχε' ἔχων προκαλίετο πάντας ἀρίστους·
Οἱ δὲ μάλ' ἐτρόμεον καὶ ἐδεΐδισαν, οὐδέ τις ἔτλη·
Ἄλλ' ἐμὲ θυμὸς ἀνήκε πολυτλήμων πολεμίζειν
Θάρσει ᾧ γενεῇ δὲ νεώτατος ἔσχον ἀπάντων·
Καὶ μαχόμεν οἱ ἐγὼ, δῶκεν δέ μοι εὐχος Ἀθήνη·
Τὸν δὴ μήκιστον καὶ κάρτιστον κτάνον ἄνδρα·
Πολλὸς γάρ τις ἔκειτο παρήρορος ἔνθα καὶ ἔνθα.

(Ἰλιάδ. Η, στίχ. 132—156.)

Τὴν ὁμιλίαν ἐτούτη τοῦ Νέστορα ἐμμήθηκε καὶ ὁ Τάσος, ὡς ἀκολούθως:

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

Oh foss' io pur' sul mio vigor degli anni!
 Qual siete or voi che qui, temendo, chiusi
 Vi state, e non vi move ira o vergogna
 Contra lui che vi sgrida e vi rampogna.

E quale allora fui, quando al cospetto
 Di tutta la Germania, alla gran corte
 Del secondo Corrado, apersi il petto
 Al feroce Leopoldo, e 'l posi a morte.
 E fù d' alto valor più chiaro effetto
 Le spoglie riportar di uom si forte,
 Che s' alcuno or fugasse, inerme e solo,
 Di questa ignobil turba un grande stuolo.

(Ger. Lib. Cant. 6. str. 63.)

Ἐξετάζοντες ταῖς τρεῖς ἐτούταις ὁμιλίαις, δὲν ἐμπο-
 ροῦμε νὰ ἀρνηθοῦμε ὅτι ἡ τοῦ Κόλα εἶνε ἀξιοπρεπέστερη
 πολὺ ἀπὸ ταῖς ἄλλαις δύο. Ὁ γέρο - ἥρωας ἀπλῶς μόνον
 ἀναφέρει τὸν Κομφαδάνο, ὡς φονευθέντα σὲ μίᾳ μάχῃ,
 ὅπου καὶ αὐτὸς ὄντας νέος παρευρέθηκε· οὔτε καυχέται·
 ὅμως ὅτι τὸν ἐφόνευσε ἐκεῖνος, οὔτε ἐπιμένει μὲ τὴν ἀνοί-
 κειν φιλαρέσκεια εἰς τὴν περιγραφὴ τῆς νίκης του καὶ τοῦ
 θανάτου τοῦ ἐχθροῦ του, καθὼς κάνουνε ὁ Νέστωρας καὶ
 ὁ Ραϊμόνδος. Οἱ ἥρωες τοῦ Ὀσσιάνου, δι' ὅσο ἀποβλέ-
 πει τὴν ἀβροφροσύνη καὶ τὸ φιλότιμο, ὑπερτεροῦνε πολὺ
 ἐκείνους τῶν ἄλλων ποιητῶν. Εἶνε δὲ ἀξιοπαρατήρητο
 πῶς εἰς μίᾳ κοινωνίᾳ ἡμιθάρβαρη, χωρὶς θρησκεία, καὶ
 ἀποκλειστικῆ τῆς ἐνασχόλησι τὸν πόλεμο ἔχοντας, εὐρέ-
 θηκε ἄνθρωπος νὰ ἔχη τέτοια συνείδησι τῆς τιμῆς καὶ
 τοῦ καθήκοντος, ὥστε νὰ κάνη τιμὴ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ
 πλέον ἐξευγενισμένα ἔθνη τῆς ἐποχῆς μας.

(29) *L'ora peidiada f'ant'oihe* Ἐπανεπιθίτουνε τό-

τες νὰ συμπόσιάζουνε ἔπειτα ἀπὸ τὴ νίκη. Ὁ Καίρμπαε
 καταστρέφας τὸ κόμμα τοῦ Κορμάνου, ἔδινε γεῦμα εἰς
 τοὺς στρατιώταις του, ὅταν ὁ Κόλας καὶ οἱ γέρο - πολε-
 μισταὶ του ἐπήγανε νὰν τότε χτυπήσουνε (M).

(30) Ὅχι στὴ μάχῃ ὅπου ἐσκοτώθηκε ὁ Κόλας, ἀλ-
 λά σὲ ἄλλη ὑστερώτερη. Σὲ ποιόνε, τοῦ λέγει, θὰ περι-
 γράψω μίᾳ μάχῃ; σέναν πολεμιστὴ ὁμοίό σου; . . (K).

(31) Ὁ Ὀσκάρος, υἱὸς τοῦ Ὀσσιάνου καὶ περίφημος ἥ-
 ρωας τῆς ἐποχῆς του, εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀποφασίσει νὰ
 ἐκστρατεύσῃ στὴν Ἰρλανδία ἐναντίο τοῦ Καίρμπα, ὁ ὁ-
 ποῖος εἶχε κάμει νὰ δολοφονήσουνε τὸ φίλο του Κατόλ,
 εὐγενῆ Ἰρλανδοῦ, προσκολλημένονε εἰς τὸ κόμμα τοῦ Κορ-
 μάνου (M). — Τὸ ποίημα τῆς Τεμόρας ἀνοίγει μὲ τὸ
 θάνατο τοῦ νέου ἐτούτου ἥρωα, ὁ ὁποῖος ἐπληρώθηκε
 δόλια ἀπὸ τὸν Καίρμπα εἰς τὸ δεῖπνο, ἀλλὰ πρὶν ν' ἀ-
 ποθάνῃ ἐκδικήθηκε τὸ θάνατό του φονεύσας ὁ ἴδιος τὸ
 δολοφόνου του. Ἡ περιγραφή ἐκείνη εἶνε τόσο συγκινητι-
 κή, ὥστε ποτὲ δὲν τὴν ἐδιάβασα χωρὶς νὰ δακρῶσω.

(31) Φαντάσματα ἐκεινῶνε ὅπου ἐξαιρετικὰ ἀγά-
 πουνα (K).

(32) Αὐτὸς βέβαια θὰ ἦτανε κἀνένας γέρο - πολεμιστῆς,
 φύλακας τῆς Τούρας, ἢ κἀνένας στενὸς συγγενῆς τοῦ
 Κουκουλλίνου (K).

(33) Ἄν δι' ἀναμμένους ἀτμούς ἐννοῆ τοὺς κομήταις,
 θὰ πῆ ὅτι καὶ οἱ Κέλταις ἐπιστεύανε, ὅτι τὰ ἄστρα ἐ-
 κείνα προμηνύουνε πολέμους καὶ δυστυχήματα εἰς τὴν
 ἀνθρωπότητα. Ἡ πρόληψες, ἀχώρισταις συντρόφισσαις
 τῆς ἀμαθείας, ἦτανε καὶ εἶνε κατὰ μεγάλο μέρος ἡ
 βασιλίσσαις τῆς κοινῆς γνώμης, σὲ ὅλα τὰ ἔθνη καὶ σὲ
 ὅλαις ταῖς ἐποχαῖς. — *L'ora, peidiada, καὶ Λέρος*, λί-
 μνη εἰς τὴν Ἰρλανδία.

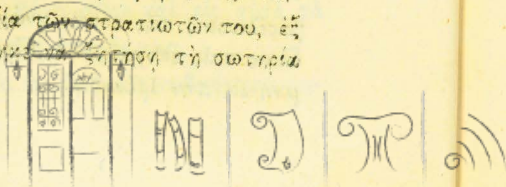
(34) Ποῖος ἦτανε αὐτὸς ὁ Κορλάστος, εἶνε ἄγνωστος. Τὸ ὄνομά του δὲν ἀναφέρεται: σὲ κανένα ἄλλο μέρος τῶν ποιήσεων τοῦ Ὄσσιάνου (Κ).

(35) Τοὺς στρατιώταις τοῦ Κουκουλλίνου, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀπεράσει ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Νάθου (Κ).

(36) Λάτος, λίμνη εἰς τὴ Σκανδιναυία, ἀπὸ τὴν ὁποία τὸ φθινόπωρο ἐβγαίνανε θανατηφόρες ἀναθυμιάσεις (Μ). Ἡ παραβολὴ εἶνε εὐτυχέστατη. Ὁ Καίρμπας, Ἴρλανδὸς καὶ χαρακτήρος μοχθηροῦ καὶ ἀγρίου, εὐφυστάτα παραβάλλεται μὲ τὴ νοσώδη ὀμίχλη τοῦ Λάνου καὶ οἱ τρεῖς Καληδόνοι: ἀδελφοὶ μὲ τοὺς ἀνέμους τῆς ἐρήμου. Ἡ κρημνώδης καὶ βουνώδης γῆ τῆς Σκωτίας εἶχε πολλαῖς ἐκτεταμέναις καὶ ἔρημαις πεδιάδες, ὅθεν καὶ ὁ Φιγγάλος ὀνομάζεται συχνὰ βασιλεὺς τῆς ἐρήμου (Κ).

(37) ὦ, πόσον εἶνε ὠραῖος ὁ ἥλιος τῆς πατρίδος! Ὅποιος τὸν εἶδε ἀνατέλλοντα νὰ ἀντανακλᾷται εἰς τοὺς ζωηροὺς ὀφθαλμοὺς θελκτικῆς ἐρωμένης, καὶ νὰ χρωματίζη ταῖς δροσεραῖς καὶ ροδόχρואς παρειαῖς τῆς, ποτὲ δὲν θέλει τὸν λησμονήσει. . . . Ἀλλ' ὅταν ἐκείνη ἀρνηθῆ τοὺς ὄρκους, ὅπου ἄντικρυ εἰς τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον ὠρκίζετο· ὅταν δώσῃ τὴν καρδίαν εἰς ἄλλον, καὶ ἀσπλαχνη ποτίσῃ τὸ μωρὸ, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν ἀδυναμία νὰ τῆς πιστεύῃ καὶ νὰ τὴν ἀγαπᾷ, μὲ τὸ φαρμάκι τῆς ἀπελπισίας; . . . Τότε ὁ οὐρανὸς γίνεται δι' αὐτὸν καταμαυρός, καὶ ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ἔχων σέφάνι ἀπὸ αἷμα! . . . Εἶθε, ἢ Ἐρινύες νὰ κατασπαράξουνε ὅσας ἀρνήσονται τὸν ἔρωτα!

(38) Ὁ Νάθος παραλείπει τὸ ὕστερο μέρος τῆς διηγήσεώς του, ἤτοι τὴ λειποταξία τῶν στρατιωτῶν του, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἀναγκασθὲν νὰ ἐπιπέσῃ τὴ σωτηρία του εἰς τὴ φυγὴ (Κ).

(39) Ὁ Ἄλτος ἐγύριζε ἀπὸ τὴ Λένυ, ὅπου εἶχε σταλθῆ στὴν ἀρχὴ τῆς νύχτας ἀπὸ τὸ Νάθο νὰ κατασκοπεύσῃ τοὺς ἐχθροὺς (Κ).

(40) Βουνὸ τοῦ Οὐλστερ εἰς τὴν Ἴρλανδίαν (Μ).

(41) Σὲ διαφορετικὴ ἔννοια, ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδίαν ἐξαψ. φαντασίας, καὶ ὁ Ῥοδομόντης εἰς τὸν ἀ Ἐρωτευμένον Ὀρλάνδον »:

Ἐὰν εἰξένης νὰ φουσσᾷς, ἔλεγε, φύσα' ἀγέρα,
Καίγῳ ἀπόψε ἐδώθετε στὸ πείσμα σου θὰ φύγω.
Ἀγρίενε τῆς θάλασσας καὶ σὲ δὲν εἶμαι δοῦλος
Ἐδῶ νὰ μὲ κρατήσετε χωρὶς τὴ θέλησί μου (Κ).

(42) Ὁ φόδος μὴν πνιγῆ ἢ Δαρτοῦλα (Κ).

(43) Σέμος ἦτανε ὁ πάππος τοῦ Νάθου ἀπὸ τὴ μητέρα του. Ἡ ἐδῶ ἀναφερόμενη λόγχη ἐδόθηκε ἔς τὸν Οὐσνόρο τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου του. Ἐσυνειθετότουε τότες ὁ πατέρας τῆς νύφης νὰ δίνῃ στὸ γαμβρὸ τὰ ὄπλα του. Ἡ τελετὴ, ὅπου σὲ τέτοιαις περιστάσεσι ἐμεταχειρίζονταν, ἀναφέρεται σὲ ἄλλα ποιήματα (Μ).

(44) Ἡ χάρις τῆς λύτης, λέγει ὁ Βλέαρ, εἶνε μία ἀπὸ ταῖς ἰδιαίτερας ἐκφράσεις τοῦ Ὄσσιάνου. Ἄν εἶχε χρεῖα ἀπὸ δικαιολόγησι, ἐμπορούσαμε νὰ φέρουμε παράδειγμα τὸν Ὀμηρο, ὁ ὁποῖος περισσότερο ἀπὸ μία φορὰ ἐμεταχειρίσθηκε μία φράσι σχεδὸν ὅμοια· ἀλλὰ αὐτὴ δὲν ἔχει χρεῖα ἀπὸ κανενὸς αὐθεντεῖα, ἐπειδὴ καὶ φέρνει μαζὴ τῆς καθαρῆς ἰδέας ἐκείνης τῆς ἠδονῆς, τὴν ὁποία ἡ ἐνάρετη ψυχὴ αἰσθάνεται ὅταν βυθίζεται σὲ μία γλυκερὰ μελαγχολία. Ὁ Ὄσσιάνος διακρίνει αὐτὴν τὴν ἠδονὴ ἀπὸ τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα μιᾶς βίαιης λύτης. Ἐπάρχει, λέγει, μία

θι τοῦ λυπημένου (α)· ἀλλὰ ἡ θλίψι ἀφανῶει τὸν
κλαιόντα, καὶ ἡ ἡμέραις του εἶνε λίγαις. (Κόσμος,
στίχ. 60.)

(45) Φαίνεται ὅτι τὸ φθινόπωρο ἐγενόντανε τὰ μνη-
μόσυνα τῶν ἀποθαμένων (Κ). Πιθανότερον νὰ ἦτανε
τότε φθινόπωρο καὶ ἔννοεῖ ὄχι γενικὴ ἐορτὴ τῶν ἀ-
ποθμμένων, σαν τὰ δικὰ μας ψυχασάββατα, ἀλλὰ τὴν
ἡμέρα τοῦ θανάτου του.

(46) Ὁ Ὀσσιάνος δὲν ἐμποροῦσε νὰ ἐπαινεθῆ μὲ μεγα-
λήτερη λεπτότητα. Αὐτὸς δὲν ἔχει καμμία δυσκολιὰ
νὰ ἀναφέρῃ τὴ δίκαιη ὑπόληψι, ὅπου ἐχαίροτανε εἰς
τὸ ἔθνος του. Ὁ ἐξοχος καὶ εἰλικρινὴς ἄνθρωπος ὁμιλεῖ
διὰ τὸν ἑαυτό του καθὼς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Εἶνε
δίκαιος μὲ ὅλους. Ἡ νέα εὐπρέπεια εἶνε σὲ τοῦτο πολὺ
δύσκολη. Οἱ ἄνθρωποι, μὴ τολμῶντας νὰ ἐπαινιῶνται φα-
νερὰ, κολακεύονται κρυφά· καὶ πιστεύουνε, ὅτι ἔχουνε
τὸ δικαίωμα νὰ πλερώνουνται τὴν προσποιημένη τους
μετριοφροσύνη, ἐπιβουλεύόμενοι τὴ φήμη τῶν ἄλλων.
Ἔτσι ἐκερδήσαμε φαινομενικαῖς ἀρεταῖς καὶ πραγματικὰ
ἐλαττώματα (Κ).

(47) Σέλιμα ὀνομαζότανε τὸ παλάτι τοῦ Φιγγάλου
εἰς τὴ Σκωτία (Μ).

(48). Τὸ φάντασμα τοῦ βουνοῦ. Ἴσως ἔννοεῖ ἐκέινον
τὸ βαθὺ καὶ μελαγχολικὸν ἦχο, ὁ ὁποῖος προηγείται
τῆς καταιγίδος. Ὅσοι κατοικοῦνε βουνάδεις τόπους πολὺ
καλὰ τὸν γνωρίζουνε (Μ).

(49) Ὁ Καίρμπας, δειλὸς ἐπειδὴ μοχθηρὸς, προσπαθεῖ

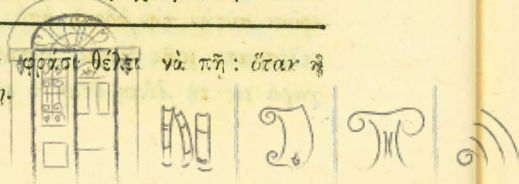
(α) Ἴσως μὲ αὐτὴν τὴ φρασὶ θέλει νὰ πῆ: ὅταν ἡ
συνείδησις του εἶνε ἡσυχῆ.

νὰ σκεπάσῃ τὴ δειλία του μὲ τὴν περιφρόνησι. Δὲν ἐκα-
ταδεχότανε νὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸ Νάθο, ἐπειδὴ δὲν
ἦτανε ἀπὸ μεγάλη οἰκογένεια· ἐκαταδέχτηκε ὁμως νὰ
τὸν προσβάλλῃ μὲ ὅλο του τὸ στράτευμα. Πόσοι Καίρ-
μπαις ζοῦνε καὶ σήμερα!.

(50) Υἱὸς τῆς ἄμαξας. Τὸ ὄνομα ἐτοῦτο δίνει ὁ
Ὀσσιάνος εἰς τοὺς ἡγεμόνες, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνοι μόνου
ἐπηγαίνανε εἰς τὸν πόλεμο ἐπάνω εἰς ἄμαξα. Ὁ Καισα-
ρότης ἔχει: γεννημένος εἰς τὴν ἄμαξα (al carro na-
to). Δὲν εἰζεύρω ἂν ἦνε τέτοια ἡ φράσι τοῦ Ὀσσιάνου
ἐπειδὴ καὶ ἄλλη μετάφρασι ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ δὲν ἐμ-
πόρεσα ναῦρω. Μοῦ ἐφάνηκε ὁμως ὄχι τόσο ἐπιτυχη-
μένη. Ἡ: υἱὸς τῆς ἄμαξας μοῦ φαίνεται καλλίτερη.
Εἶνε δὲ καὶ καθόλα Ὀσσιάνια, ἀνάλογη μὲ ταῖς: υἱὸς τοῦ
τραγουδιοῦ (ὁ Βάρδος): υἱὸς τοῦ ἐρημιου κελιοῦ (ἔ-
νας ἀναχωρητῆς χριστιανὸς, ἀπὸ τοὺς λεγομένους Κουλ-
δαίους): υἱὸς τῆς λύπης: υἱὸς τῆς δειλίας, καὶ ταῖς
παρόμοιας. Μία τέτοια φράσι εὐρίσκεται καὶ στὴ γλῶσ-
σά μας· σὲ κακὴ ὁμως σημασία. Ἔτσι π. γ. λέμε: παι-
δὶ τοῦ πεῖου. παιδὶ τοῦ καρτουιοῦ: παιδὶ τῆς
νύχτας κτλ, διὰ νὰ φανερώσουμε ἕναν κατεργάρη,
ἕνα νυχτογυριστή.

(51) Μόρβερ, εἰς τὴν Κελτικὴν γλῶσσα σημαίνει:
σειρὰ ὑψηλῶν λόφων. Πιθανὸν μὲ τὸ ὄνομα ἐτοῦτο νὰ
ἠνομαζότανε ὅλο τὸ ἀρκτικοδυτικὸ περιγιάλι τῆς
Σκωτίας, ὅπου ἐβασίλευε ὁ Φιγγάλος (Μ).

(52) Ὁ Τρουτίλλος ἐτοῦτος ἦτανε ὁ θεμελιωτῆς τῆς
οἰκογενείας τῆς Δαρτούλας.

ΔΑΤΜΟΣ.

(²Αφιερώνεται εις τὴν φιλοπάτριδα
Ἀθηναϊκὴν Νεολαίαν.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Εξοικότεοντε ὁ Φιγγάλος εἰς τὴν Ἰρλανδία, ὅταν
Λάτμος ὁ ἡγεμόνας τοῦ Δουρλάτμου, ὤφελθεις ἀπὸ
τὴν ἀπονοία του, ἐξεστράτευσεν εἰς τὸ Μόρβεν, καὶ
ἐφθασεν ἀπέναντι εἰς τὸ παλάτι τῆς Σέλιμας. Εἰδοποι-
ηθεὶς περὶ τούτου ὁ Φιγγάλος ἐπέστρεψε δρομαίως·
ὁ δὲ Λάτμος μαθὼν τὸ φθάσιμό του ἀποσέβηκε ἐπά-
ρω εἰς μία μάχη. Ἐνῶ ὁ Φιγγάλος ἐτοιμαζόταντε
διὰ τὴ μάχη, ὁ Μόρβης, γέροντας καὶ περιφρηνος
μαχητῆς Καληδότιος, ἐπαρουσίασεν εἰς αὐτὸν τὸν
νιό του Γαῦλο, ἀκόμη νεαρίσκο, διὰ τὰ πολεμίστην
τὴν πρώτην τὴν μάχην ἐπὶ τὴν ὁδηγία του. Ὁ Φιγ-
γάλος τὸν δίδει σύντροφο εἰς τὸν νιό του Ὅσσιάνο·
καὶ τὴ νύχτα στέργει καὶ τοὺς δύο τὰ κατασκο-
πεύουσιν τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ. Τοῦτο τὸ μέρος τοῦ
ποιήματος ἔχει πολλὴν τὴν ὁμοιότητα μετὰ τὸ ἐπεισό-
διο τοῦ Νίσου καὶ τοῦ Εὐρύαλου εἰς τὴν Αἰρειαδά.
Ἀφοῦ ἐξημέρωσε, ὁ Λάτμος προσκαλεῖ τὸν Ὅσσιάνο
εἰς μονομαχίαν. Ἄλλ' ἐνῶ ὁ θάνατός του ἦταν ἀ-
φρευκτός, ὁ Γαῦλος ἐμβαίνει εἰς τὴ μέση καὶ τὸν γλυ-
τρώει. Ὁ Λάτμος, νικηθεὶς ἀπὸ τὴν τόση γενναϊό-
τητα, παραδίδεται· καὶ ὁ Φιγγάλος τὸν ἐλευθερώνει.
Τὸ ποίημα ἀρχίζει τὴ στιγμὴ ὅπου ὁ Φιγγάλος
φθάει εἰς τὸ Μόρβεν.

ΛΑΤΜΟΣ.

ΣΕΛΑΜΑ, τί βλέπω ; σκοτεινά εἶνε τὰ δώματά σου.
Ἦχος θορύβου ὀλόγυρα δὲ χύνεται κάνενας,
Ὡ Μόρβεν, ὄχ τὰ δάση σου· τὸ κῦμα λυπημένον
Στενάζει κάτω 'ς τὸ γιγασίον σιωπηλὴ ἡ ἀχτίνα
Πλανιέται 'ς ταῖς πεδιάδες σου βγαίνου' ἀνταμωμέναις
Ἡ Κόραις σου, χαρούμεναις, τὴν εὐμορφίαν σκορπιῶντας,
Σὰν τὸ ποικιλοχρώματο τοῦ Οὐρανοῦ δοξάρι,
Καὶ κάποτε τὸ βλέμμα τους στὴν πράσινη Οὐλίνα
Στρέφουνε, νὰ ξανοίξουνε μὴν ἔρκετ' ὁ Φιγγάλος.
Νὰ ἔρτη ὑποσχέθηκε σταῖς ῥάχαις του ὀπίσω,
Πλὴν δὲν τοῦ τόσοχάρεσε ἐχθρὸς του ὁ βορέας.
Ποιὸς, ὄχ τὴν ἀνατολικὴν ῥάχιν, μόρμῃ πετιέται (1),
Καὶ χύνεται σὰ χεϊμαρῶδες ; σταθῆτε... τοὺς γνωρίζω.
Τοῦ Λάτμου 'νε τὸ στράτευμα. Ἄφρονας ! τοῦ Φιγγάλου
Τὴν ἀπουσία ἔμαθε, κ' ἐφούσκωσ' ἡ καρδιά του
Ἀπ' ἄλογη θρασύτητα. 'Σ τὸν ἄνεμο θεμένη
Ἐχ' ὄλην τὴν ἐλπίδα του. Τί ἔρχεσαι ὦ Λάτμε ;
'Σ τῆς Σέλμας τὰ δωμάτια δὲν εἶνε οἱ ἀνδρεῖοι.
Μ' αὐτὴν τὴ λόγῃ, τί ζητεῖς ; μαζὴ σου ἡ κορασιδες
Θέλεις νὰ πολεμήσουνε ; Σταμάτησ' ἀφρισμένε
Χεϊμαρῆ. Πέρα κύτταξε· βλέπεις ἐκεῖδ' ἀσπρίζει ;
Εἶν τοῦ Φιγγάλου τὰ πανιά... Ποῦ χάνεσαι ὦ Λάτμε,
Σὰν τὴν ὀμίγλην ; χάνεσαι τοῦ χάκου σ' ἀκλουθαί

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ἡ θέλλα· ἔς ταῖς πλάταις σου, τωράχεις τὸ Φιγγάλο.

Ἄργα - ἄργα ἐκινούντανε στὴ γαλανὴ πεδιάδα
Τὰ πλοιά μας, τὸν ὕπνῳ του ὁ βασιλεῖας τῆς Σέλμας
Ὅταν ἐτίναξε μακρὰ· τὸ χέρι του στὴ λόγχη
Ἄπλωσε· ἀσηκωθήκανε εὐθὺς οἱ μαχηταὶ του.
Γιατ' ἐννοήσαμε εὐθὺς πὸς τοὺς γονεῖς του εἶδε.
Συχνὰ ἐκαταβαίνανε ἔς τοῦ Ἥρωα τὸν ὕπνο,
Ὅταν σπαθὶ ἐφοβέριζε πολέμιο τῆ γῆ μας.
Ἀμέσως τόνοήσαμε· εὐθὺς σὲ κάθε στήθι
Ἄναψ' ἡ μάχη. — Ἄνεμε, ποῦ ἔφυγες; τῆς Σέλμας
Εἶπε ἀγάλι ὁ βασιλεῖας· μακρὰ, ἔς τῆς μεσημβρίας
Ταῖς χώρας μήπως μαίνεσαι; ἢ μὴ ἔς ἄλλαις πεδιάδες
Ἐκλουθᾶς τὰ νέφια τῆς βροχῆς; γιατί εἰς τὰ πανιά μου
Δὲν ἔρχεσαι, στὴ γαλανὴ τῆς θάλασσάς μου ὄψι;
Εἶνε ἔς τὸ Μόρβεν οἱ ἐχθροὶ, καὶ μὲ μακρὰ βασταίνεις;
Ἐμπρός, ὦ δοῦκές μου, ἐμπρός· καθένας εἰς τὰ στήθια
Τὸ θώρακα ἄς ἐνδύθῃ· ἄς δράξῃ τὴν ἀσπίδα·
Τὴ λόγχη του ἔς τὰ κύματα ἐπάνω ἄς ἐχτείνει,
Καὶ ἄς γυμνώσῃ τὸ σπαθὶ μᾶς πρόλαβεν ὁ Λάτμος (2).
Ὁ Λάτμος, ὅπου μιὰ φορὰ στὴν πράσινη πεδιάδα
Τῆς Λόνας ἔφυγ' ἀπὸ μὲ (3), τώρα γυρίζει ὀπίσω,
Σὰ φουσκωμένους ποταμούς· καὶ τ' ἄγριο μούγκρισμά του
Πλανιέται ἀπὰ σταῖς βράχες μας. — Ὁ βασιλεῖας τῆς

[Σέλμας

Ἄλλο δὲν εἶπε. — Ἐμβήκαμε ζὸν κόρφο τῆς Καρμόνας.
Ὁ Ὄσσιαν ἀνέθηκε στὴ βράχι τῆ βαρειά του
Ἀσπίδα τρεῖς ἐχτύπησε· ἀντήχησαν στὸ χτύπο
Τὰ δάση, τὰ κοιλώματα κ' ἡ φάραγγες τοῦ Μόρβεν,
Καὶ τὰ ζαρκάδια ἔντρομα ἔφυγαν καὶ τάλαιφα.
Ὠχρίασε στὴ θεά μου τὸ στρατόμα τοῦ Λάτμου

Φοβήθηκε, γιατί· εὐμορφος ἔς τῆς νειότης μου τὰ ὄπλα
Κινιόμουν· καὶ σύγνεφο φαινόμενα, ποῦ ἀστράφτει
Κ' ἔχει βροχὴ στὰ στήθια του ἔτοιμη νὰ σκορπίσῃ.

Ἐς τὰ θορυβώδη ἐκάθητο σιμὰ νερὰ τοῦ Στρούμου
Ὁ γέρο - Μόρνης (4), σὴ σκιὰ μινουῦ δενδρουῦ ἀπουκάτου.
Εἰς τὸ ραβδί του ἀκούμβασε· πλησίον του ἐκαθότου
Ὁ νέος Γαῦλος, κί ἄκουε προσεχτικὰ τὰ ἄθλα
Τῆς νειότης τοῦ πατέρα του. Συχνὰ ἀνατριχιάζει,
Καὶ ἡ καρδιά στὰ στήθια του γοργότερους τοὺς χτύπους
Χτυπάει ἀνυπόμονη. — Τὸ γέρο - παληκάρι
Τὸν ἤχο τῆς ἀσπίδας μου ἄκουσε, καὶ τῆς μάχης
Ἐγνώρισε τὴν πρόσκλησι· ἀμέσως ἀσηκώθη,
Καὶ εἰς ταῖς πλάταις τόπεσε, σὲ δύο χωρισμένη,
Ἡ χιονισμένη κόμη του. Τῆς νειότης του ταῖς πράξεις
Θυμᾶται· καὶ, στενάζωντας, στὸ Γαῦλο λέει: παιδί μου,
Ἀκούω ἀσπίδας στὸ βουνοὶ πολὺ μεγάλους χτύπους.
Ὁ βασιλεῖας βέβαια θάγύρισε τῆς Σέλμας,
Καίκεϊός ὁ ἤχος ὅπ' ἀκούς εἶνε σημεῖο μάχης.
Πήγαινε στὰ δωμάτια τοῦ Στρούμου, καὶ στὸ Μόρνη
Φέρε τ' ἀσράφτοντ' ἄρματα. — Φέρε μου ἐκεῖ τὰ ὄπλα,
Ὅπόφερνε ὁ πατέρας μου εἰς τὰ βαρειά του χρόνια·
Κ' ἡ δύναμι ὅχ τὰ χέρια μου ἀρχίνησε νὰ λείπη! . .
Καὶ σὺ παιδί μου, τάρματα ἐνδύσου τῆς νεότης·
Τρέξε στὴν πρώτη μάχη σου· προσπάθησε νὰ φθάσῃς
Τὴ φήμη τῶν πατέρων σου· στὴν πεδιάδ' ἄς ἦνε
Τὸ τρέξιμό σου γλήγορο, σὰν τ' ἀετοῦ τὴ πτῆσι.
Καὶ διατί νὰ φοβηθῆς τὸ θάνατο; παιδί μου,
Μὲ δόξα εἰς τὸν πόλεμο φονεύοντ' οἱ ἀνδρεῖοι.
Ἀκίνητ' ἡ ἀσπίδα τους τὸ δρόμο σταματᾷ
Τοῦ ἀγοριμένου γειμαῖρου τῶν τρομερῶν κινδύνων,

Κ' ἡ φήμη ἀναπαύεται εἰς τὴ λευκὴ τους κόμη.
 Λέ βλέπεις τὰ γεράματα πῶς ὄλοι μου τιμᾶνε;
 Προβαίν' ὁ Μόρνης, καὶ οἱ νεροὶ ἔτοιμοι καὶ μὲ σέβας
 Ὑπ' ἀπάντησί του τρέχουνε· καὶ ἀκλουθαίε τὸ μάτι
 Χαρούμενο τὰ ἴχνη του. — Ἀλλὰ, γιατί; ... παιδί μου,
 Ὁ Μόρνης δὲν ἐγνώρισε ποτὲ φυγὴ τί εἶνε.

Τὸ ξίφος τοῦ πατέρα σου, στὴ σκοτεινὰ τῆς μάχης,
 Ἄστραψε· καὶ ἐσκύφτανε ἐμπρὸς του οἱ ἄνδρες.

Ἐφερ' ὁ Γαῦλος τ' ἄρματα. Τὸ γέρο - παληκᾶρι
 Μ' ἀτσάλι ἐσκεπάστηκε· τὴ λόγχη του ἐπῆρε,
 Ὅπου συχνὰ τὴν ἔβαψε τὸ αἷμα τῶν ἀνδρείων·
 Γιὰ τοῦ Φιγγᾶλ ἐκίνησε, κί' ὁ Γαῦλος ἀπόπιστο
 Χαρούμενος ἀκλούθαε. Ὁ βασιλεῖᾶς τῆς Σέλμας
 Ἐχάρη, σὰν ἐξάνοιξε τὸ γέρο - παληκᾶρι.

Σὲ βλέπω ὠπλισμένονε, τοῦ Στρούμου ἠγεμόνα, —
 Εἶπ' ὁ Φιγγᾶλ, — τὸ χέρι σου ἀκόμα ἡ ἡλικία,
 Πές μου, δὲν ἀδυνατίσει; Ὁ Μόρνης εἰς τὴ μάχη
 Συχνὰ ἐλαμποκόπησε, σὰν ἥλιος πῶταν βγαίνῃ
 Σκορπᾶ τὰ μαῦρα σύγνεφα: ταῖς ἄγριαις καταγίδες·
 Χύνει γαλήνη ὀλόγυρα, καὶ τὰ βουνὰ χρυσώνει.
 Πλὴν τώρα στὰ γεράματα, τᾶρματα δὲν ἀφίνεις;
 Γιατί δὲν ἀναπαύεσαι; ψάλλουνε τ' ὄνομά σου
 Εἰς τὰ τραγούδια ἀπὸ πολλῆς. Τὸ πλῆθος, ποῦ σὲ βλέπει,
 Βλογαίε τὰ κλονούμενα πατήματα τοῦ Μόρνη.
 Γιατί δὲν ἀναπαύεσαι τώρα στὰ γηρατειὰ σου;
 Θὰ φύγη, πιστεψ', ὁ ἐχθρὸς, μόλις μὲ δῆ ἐμπροστά του.

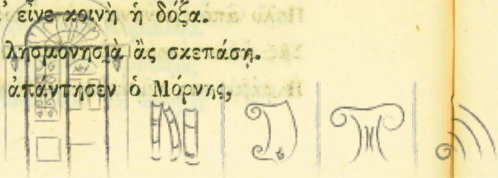
Ἀλήθεια, ὁ βραχίονας τοῦ Μόρνη τώρα τρέμει, —
 Ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε, — ὦ τέκνο τοῦ Κομάλου.
 Δοκίμασα τῆς νειότης μου τὸ ξίφος νὰ τραβίξω,
 Ἀλλ' ἔμεινε στὴ θήκη του· ἀνάσας καὶ τὴ λόγχη

Γίζω, τὴ βλέπεις μακρὰ καὶ πέφτ' ὄχ τὸ σημάδι·
 Κ' αἰσθάνεται τὸ χέρι μου τὸ βάρος τῆς ἀσπίδας.
 Ἄ! φθειρομᾶστε, φίλε μου, σὰν τὸ ξερὸ χορτάρι!
 Ἡ δύναμί μας γάνεται, καὶ πλεῖο δὲν ἐπιστρέφει! . . .
 Ἀλλὰ, Φιγγᾶλ, εἶμαι πατήρ· ὁ γυῖός μου ἐρωτεύθη
 Στὰ ἔργα τοῦ πατέρα του ἀλλ' ὅμως τὸ σπαθὶ του
 Ἀκόμα δὲν ἐβάφτηκε εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ αἷμα,
 Κί' ἀκόμα δὲν ἀνέτειλε ἡ φήμη του. Μ' ἐκείνον
 ἦρτα, τὸ νέο χέρι του στὴ μάχη νὰ γυμνάσω.
 Γιὰ τὴν καρδιά μου, ἡ δόξα του θε νᾶνε Ἡλίου ἀχτίνα,
 Εἰς τὴ στιγμή τὴ σκοτεινὴ τῆς ἀναχώρησίς μου.
 Μποροῦν τοῦ Μόρνη τᾶνομα ποτὲ νὰ λησμονήσουν,
 Ἀλλὰ νὰ λένε· κῦτταξε τοῦ Γαύλου τὸν πατέρα (5)!
 — Κί' ὁ Γαῦλος εἰς τὴν πρώτη του, ἀπάντησ' ὁ Φιγγᾶλος,
 Μάχη θὰ σύρη τὸ σπαθὶ· ἀλλὰ θε νὰν τὸ σύρη
 Ἐμπρὸς μου· εἰς τὴ νειότη του τὸ χέρι μου ἀσπίδα
 Θὰ γένῃ, τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολιὰ μὴν ἔχῃ.
 Ὑ τῆς Σέλμας τὰ δωμάτια πῆγαινε, ἀναπαύτου,
 Καὶ τῆς ἀνδρείᾶς μας τς' εἶδησε, περίμενε ν' ἀκούσης . . .
 Οἱ ψάλταις ἄς ἐτοιμασθοῦν γιὰ νὰ παρηγορήσουν
 Τοὺς ἥρωες, ποῦ ἐδώθενε ἔς τὰ νέφια θὰ μᾶς φύγουν,
 Ὑ τὴν ἄρπα ψάλλοντες γλυκὰ τῆς φήμης τους τὸ ἄσμα,
 Νὰ ξανανεύωσῃ στὴ χαρὰ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Μόρνη . . .
 Σὺ Ὀσσιάνε, κι' ἄλλοτε εὐρέθηκες στὴ μάχη,
 Κ' ἡ λόγχη σου ἐβάφτηκε εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ αἷμα·
 Γιὰ τοῦτο τώρα σύντροφο τοῦ Γαύλου σὲ ἐκλέγω.
 Πηγαίνετε· προσέχετε ὅμως μὴ μακροθύητε
 Πολὺ ἀπὸ ἐμένανε, μὴν ἴσως καὶ μονάχους
 Σᾶς ἀπαντήσουν· οἱ ἐχθροὶ, κ' ἐνῶ εἶνε στὴν αὐγὴ τῆς
 Ἡ φήμη σας αἰωνήδια, παιδιὰ μου, βασιλεύει.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Ἐς τὸ Γαῦλο ἐγύρισα· κ' εὐθύς εἰς τὴ ψυχὴ του ἐχύθη
 Ἡ ἐδική μου (6). Ἐβλεπα, στὸ ζωηρό του βλέμμα,
 Νὰ καίη καταπληχτικὴ μάχη καὶ δόξας φλόγα.
 Μ' ἀνήσυχη εὐχαρίστησι τὸ μάτι του ἐπλανούσε
 Εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ στράτευμα· λόγους ἀναμεσὸ μας
 Φιλίας ἀνταλλάξαμε· τὰ ξίφη μας ἐχύσαν
 Ἀντάμα ταῖς ἀχτίνες τους, τί 'πίσ' ἀπὸ τὸ δάσος
 Μαζῆ κ' οἱ δυὸ τὰ σύραμε, στὸν ἀδειανὸν ἀγέρα,
 Τὰ χέρια δοκιμάζοντας καὶ τὴν ἰσχὺν ὀπούχαν.
 Ἐς τὸ Μόρβεν ἐκαταίβηκε τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
 Κι' ὁ βασιλεῖας ἐκάθησε στοῦ δένδρου ταῖς ἀχτίνες.
 Ἐἶχε τὸ Μόρνη δίπλα του, μὲ τὴ λευκὴ του κομῆ.
 Τοὺς πεθαμένους ἥρωες θυμόντανε, καὶ τὰθλα
 Αὐτῶν μὲ εὐχαρίστησι ἐλέγανε ἀντάμα.
 Τρεῖς Ψάλταις εἰς τὴ μέση τους κρατούσανε ταῖς ἄρπαις,
 Καὶ ἓνας — ἓνας ἔπαιζε. Ἐσίμωσ' ὁ Οὐλλίνος,
 Μὲ τὸ τραγοῦδι, κι' ἄρχισε νὰ ψάλλῃ τὸν Κομάλο
 Τοῦ Μόρνη ἐσκοτείνιασε ἡ ὄψι, καὶ τὸ βλέμμα
 Ἀστραπηδόλο ἐγύρισε εἰς τὸν Οὐλλίνο ἀπάνου (7).
 Ὁ Ψάλτης τὸ τραγοῦδί του ἄφησε· κι' ὁ Φιγγάλος,
 Ποῦδε τὴν πράξι, ἐγύρισε στὸ γέρο - παληκάρι,
 Κι' ἀδελφικὰ τὸμίλησε. Τοῦ Στρούμου ἠγεμόνα,
 Γιατί εὐτήνην ἡ σκοτεινιά; λησμονησιὰ αἰώνια
 Ἄς κρύψῃ ὅ,τι ἐπέρασε. Ἀλήθεια οἱ γονεῖς μας,
 Ἐχθροὶ ἐπολεμήσανε· ἀλλ' ὅμως τὰ παιδιὰ τους
 Μαζῆ φιλία ἔδεσε, καὶ σὲ ἐγκάρδιο γεῦμα
 Συχνὰ ἀλληλοδέχονται· γυρίσαμε τὰ ξίφη
 Ἐς ἄλλων ἐχθρῶν κεφαλαῖς, κ' εἶνα κοινὴ ἡ δόξα.
 Ταῖς μέραις τῶν πατέρων μας λησμονησιὰ ἄς σκεπάσῃ.
 Ὅχι, τῆς Σέλμας βασιλεῖα, ἀπάντησεν ὁ Μόρνης,

Ἐνομομα τοῦ πατέρα σου διόλου δὲ μισῶ·
 Μάλιστα μ' εὐχαρίστησι συχνὰ τὸ ἐνθυμούμαι.
 Ἦτανε καταπληχτικὴ ἡ δύναμι τοῦ δοῦκα,
 Καὶ μοναχὰ στὸ θάνατο ἐσθυότου' ἡ ὄργή του.
 Ἐς τὸ θάνατό του ἔκλαυσα... ὦ! κύτταξε, Φιγγάλε,
 Πῶς οἱ ἀνδρεῖοι πέφτουνε. Ἐς τὸ ὕστερο ἡ βράχες
 Μόνον δειλῶδες θὰ ἐλέπουνε. ὦ! πόσα παληκάρια
 Ἡ μαύρη γῆ ἐσέκαψε, στοῦ Μόρνη ταῖς ἡμέραις!
 Ἐγῶμεινα· πλὴν βέβαια δὲν ἦτανε δικό μου
 Τὸ σφάλμα, γιατί κίνδυνο ἡ μάχη στὴ ζωὴ του
 Ὁ Μόρνης δὲν ἀρνήθηκε. — Ἐμπρός, εἰπ' ὁ Φιγγάλος·
 Ἡ νύχτα ἐπροχώρησε· ἄς λάβουμε ὀλίγη
 Ἀνάπαψι οἱ φίλοι μας, ὡσὰν γυρίσ' ἡ μέρα
 Νὰ σηκωθοῦνε ἰσχυροὶ, κι' ὁ Λάτμος μᾶς προσμένει.
 Τὸ στράτευμά του ἄγριο ἀκούσετε φρυάττει,
 Ἐσὺν τὴ βροντὴ παπὸ μακρὰ τὸ μούγκρισμά της ζέρνει,
 Ὡ Γαῦλε εὐμορφόμαλλε, καὶ εὐ ὦ Ὅσσιανε,
 Ἐς τὸ τρέξιμο εἰσαστ' ἐλαφροὶ. Πηγαίνετε ἔς ἐκείνη
 Τὴ βράχι, ποῦ τὰ δάση της περήφανη μᾶς δείχνει,
 Για νὰ κατασκοπεύσετε τοὺς πατρικοὺς ἐχθροὺς σας.
 Μὴν ὅμως πλησιάζετε ἔς ἐκείνους, τί δὲν εἶνε
 Σιμά σας οἱ πατέρες σας νὰν τούχτετε ἀσπίδα.
 Ὅχι, μὴν πλησιάζετε ἔς ἐκείνους, ὦ παιδιὰ μου.
 Μήπως χαθῆ παρακαίρα ἡ νεαρό σας φήμη.
 Κυττάτε ζέσι φρόνιμη νὰ σᾶς ἀνάβῃ μόνον,
 Γιατί τῶν νέων τὴν ἀνδρεία τὰ σφάλματ' ἀκλουθᾶνε.
 Φαιδροὶ τὸν ἀγροικῆταμε· Κινῆσαμ' ὀπλισμένοι
 Για τὴ δασωδὴ κορυφῆ. Ἦτανε στολιωμένοι
 Μὲ ὅλα του ὁ Οὐρανὸς τ' ἀχτινοδόλ' ἀστέρια,

ΙΑΚΩΒΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Σταῖς ἀκοαῖς μας ἔφθασε ὁ μακρυσμένος ἦχος,
 Ποῦ ξαπλωμένο ἔχυνε τὸ στράτευμα τοῦ Λάτμου.
 Ὁ Γαῦλος τότε ἐμίλησε τὰ λόγια τῆς ἀνδρείας,
 Τὸ ξίφος συχνοσέρνοντας ἀνήσυχ' ὄχ τῆ θήκη.
 Πές μου, ἐτοῦτο τί θὰ πῆ, σὺ Ὀσσιάνε ; — μούπε
 Γιατί στὰ στήθια ἢ καρδιὰ τόσο γοργὰ χτυπάει ;
 Γιατί τρέμει τὸ σῶμά μου ; εἶνε τὰ θήματά μου
 Ἀβέβαια καὶ ἄταχτα ἀνάβω καὶ ἰδρώνω
 Τὸ ξαπλωμένο στράτευμα κυττάζοντας τ' ἐχθροῦ μας.
 Πές μου, στῆς μάχης τρέμουμε τὴν ὄψι οἱ ἀνδρεῖοι ; ...
 Πόσο τοῦ Μόρνη ἢ ψυχὴ ἤθελ' ἀναγαλλιάσει,
 Ἀντάμα ἂν ἐπέψαμε εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐπάνω.
 Περιφνημο θὰ ἔμενε ἐτότες τὸνομά μας
 Εἰς τὰ τραγοῦδια, φίλε μου τὸ βλέμμα τῶν ἀνδρείων
 Ἐκστατικό θὲ νᾶτρεχε στὸ βῆμά μας ὀπίσω.
 Ὁ Γαῦλε, τὰποκρίθηκα, σταῖς μάχαις ἢ ψυχὴ μου
 Σχιρτάει· δὲν ἐπιθυμῶ πάρη νὰ λάμψω μόνον,
 Καὶ τραγοῦδιου ἀντικείμενο νᾶμαι καίγῳ σοὺς Ψάλταις.
 Ἄλλ' ἂν ὁ Λάτμος νικητὴς μείνη, θὲ νᾶμπορέσω
 Τοῦ βασιλεῖᾶ τὰ βλέμματα ἐτότες νᾶντικρύσω ;
 Εἶν' στὸ θυμὸ τρομαχτικὰ σὰν τοῦ θανάτου φλόγες.
 Ὄχι, δὲ θέλω νᾶν τὰ δῶ ἀπὸ ὀργῆ νᾶστράφτουν.
 Ὁ Ὀσσιάνος νικητὴς θὲ νᾶβγῆ ἀπὸ τῆ μάχη
 ἢ θάποθάνη βέβαια. Καὶ πότε νικημένου
 Τὸ ὄνομ' ἀγροικῆθηγε ; σὰν ἴσχιος διαλυέται !
 Ἐγώμωσ ὄχι' ἢ πράξεις μου ἄξιαις τῆς γενεᾶς μου
 Θᾶνε καὶ τοῦ πατέρα μου. Λοιπὸν ἐμπρὸς, στὰ ὄπλα.
 Ἄλλ' ἂν εἰς τὰ δωμάτια τῆς Σέλμας ἐπιστρέψης
 Ὁ Γαῦλε, ἔς τὴν εὐαίσθητη πύργαν Ἐυραλλίνα,
 Καὶ πές της ὅτι ἔπεισα μὲ φήμα καὶ μὲ δόξα.

Ἄρσε τῆς τοῦτο τὸ σπαθί, καὶ πές της στὸν Ὀσκάρο
 Νᾶν τὸ προσφέρῃ ἐκ μέρους μου, τὰ τρυφερά του μέλη,
 Σὰν ἴδῃ καὶ δυναμώσουνε. — Ἄοιμένα, Ὀσσιάνε,
 Εἶπε ἀναστενάζοντας ὁ Γαῦλος, τί μοῦ λέγεις ;
 Καὶ τί λοιπὸν ! ἐπιθυμεῖς ἐσὺ νεκρὸς νὰ ζήσω ;
 Τί θᾶλεγ' ὁ πατέρας μου ; τί θᾶλεγ' ὁ Φιγγάλος ;
 Ἄοι ! οἱ δειλοὶ τὰ βλέμματα ἀλλοῦ ἤθελε γυρνᾶνε,
 Παρατηρῆστε, λέγοντας, τὸν ἀνδρειωμένο Γαῦλο,
 Τὸ φίλο του ἐγκατέλειψε, κ' ἐγύρισε μονάχος.
 Ὄχι δειλοὶ πιστέψετε, ἀλλοῦ δὲ θὰ μ' ἰδῆτε,
 Παρὰ μέσα στῆ φήμη μου. Ἄκουσα Ὀσσιάνε,
 Ταῖς πράξεις ὁ πατέρας μου νὰ λέγη τῶν ἀνδρείων,
 Ὅταν μονάχοι εὐρέθησαν στῆ μάχη καὶ γνωρίζω
 Πῶς ἢ ψυχὴ τοῦ Ἡρώα στὸν κίνδυνο αὐξάνει. —
 Ἐμπρὸς λοιπὸν τ' ἀπάντησα ἐτότες προχωρῶντας.
 Θὰ χύσουν οἱ πατέρες μας ἐπαίνους στὴν ἀνδρεία μας,
 Κ' ἐνῶ ἀπαρηγόρητα θὰ κλαῖν τὸ θανάτό μας,
 Τὰ δακρυσμένα μάτια τοὺς ἀπὸ χαρὰ θὰ λάμπουν.
 Ἄ ! ὄχι, δὲν ἐπέσανε, θὰ λένε, τὰ παιδιὰ μας
 Ἀγνωρίστα καὶ ἄδοξα, σὰ χόρτο στὴν πεδιάδα . . .
 Σχορπᾶ τριγύρω θάνατο τὸ χέρι τοῦ ἀνδρείου . . .
 Ἄλλὰ, τί λέγω θάνατο ; τί συλλογιῶμαι τάφο ;
 Ἐχουνε ὑπεράσπισι οἱ Ἡρώες τὸ ξίφος,
 Καὶ τοὺς δειλοὺς ὁ θάνατος ἀκολουθαίει καὶ φθάνει.
 Μὲ θάρρος ἐκινήσαμε στὸ ἔρημο σκοτάδι,
 Καὶ εἰς ὀλίγο ἐφθάσαμε ἔς ἓνα μικρὸ ρυάκι,
 Ὅπονα δένδρο τόκοθε τὸ γαλανὸ του δρόμο.
 Ἐκεῖθε ἐξανοίξαμε τὸ στράτευμα τοῦ Λάτμου,
 Ποῦ ξέγνοιαστο ἐκοιμώτουνε· σδυμέναις ἢ φωτιαῖς τοὺς
 Ἐπὶ τῆ πεδιάδα ἦτανε, κ' ἀπὸ πολλῆς ἀκόμα

ΙΑΚΩΒΑΤΙΤΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Δὲν ἀγροικιώτουν τοῦ σκοποῦ ἀργόβαρο τὸ βῆμα.
 Ἐ τοῦ ρυακιοῦ ἐστήριξα τὴ λόγχη τᾶλλο μέρος,
 Νὰν τὸ πηδήσω ἔτοιμος· αἰφνῆδια ὁ Γλαῦκος
 Ἀπὸ τὸ χέρι μ' ἐπιασε, κ' εἶπε σὰν παληχάρι·
 Πῶς! τοῦ Φιγγάλου τὸ παιδί, ἔς ἐχθρὸ ὀποῦ κοιμάται,
 Ν' ὀρμήση καταδέχεται; Θᾶνε λοιπὸν σὰ νύχτας
 Θυέλλα, ὀποῦ ἔριεται κρυφὰ καὶ ξερόζωνει
 Τὰ νέα δένδρα; Ὁ Φιγγάλ δόξα μὲ τέτοιον τρόπο.
 Βέβαια δὲν ἀπόχτησε· οὔτε στὴν ἄσπρη κόμη
 Ἡ φήμη ἀναπαύεται γιὰυτὰ τοῦ γέρο - Μόρνη.
 Εἰς τὴν ἀσπίδα χτύπησε τὴ μάχη Ὀσσιάνε,
 Νὰ σκηωθῆ τὸ στράτευμα ὀλόκληρο τοῦ Λάτμου,
 Τὸ Γαῦλο ν' ἀπαντήσουνε στὴν πρώτη του τὴ μάχη.
 Κί' ἐκεῖος νὰ κάμη δοκιμὴ τὸ χέρι του τί ἀξίζει (8).

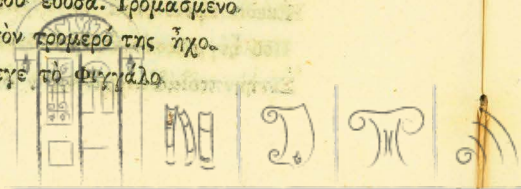
— Φαιδρὴ ἀχτινοβόλησε στὰ λόγια του ἡ καρδιά μου·
 Κ' ἐχύσανε τὰ μάτια μου τῆς ἡδονῆς τὰ δάκρυα.
 Βέβαια, τοῦπα, οἱ ἐχθροὶ Γαῦλε θὰ σ' ἀπαντήσουν·
 Καὶ θάναϊθὲ στὰ σύγνεφα ἡ φήμη σου, τοῦ Μόρνη
 Ἄνδρειο κί' ἄξιο παιδί· πλὴν, νέο - παληχάρι,
 Πρόσεχε μὴν ἡ ζέσι σου πολὺ μακρὰ σὲ σύρει·
 Πάντα κοντὰ ἔς ἐμένανε ἄς λάμπη τὸ σπαθί σου·
 Ἄς καταβαίνουνε σμιχτὰ τὰ χέρια μας. — Ὁ Γαῦλε,
 Τὴν ἔρμη βράχι ἐκείπερα, πές μου, καὶ σὺ ξανοίγεις,
 Ποῦ χύνουνε σταῖς πλάταις τῆς χλωμῶ τὸ φῶς τὰς ἑσπέραι·
 Ἄ μὰς στενεῖψη ὁ ἐχθρὸς, εἰς τὴν κορφή ἐκείνη
 Πᾶμε καὶ σταματαίνουμε. Ποῖος τότε θὰ τολμήση
 Νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐταῖς ταῖς λόγχαις τοῦ θανάτου; —
 Τρεῖς χτύπους στὴν ἀσπίδα μου ἔδωσα. Τρομασμένο
 Τὸ στράτευμα ἐτινάχθηκε, στὸν τρομερὸ τῆς ἡχο·
 Σκοτίσθηκε· ἐμπεροδέυτηκε· ἔλγε τὸ Φιγγάλου.

Πῶς ἔχει εἰς ταῖς πλάταις του ἀλησημονᾶν τὰ ὄπλα·
 Ξεχνᾶν τὴν ὑπεράσπισιν φεύγουνε, χιαναδλυάζου
 Σὰν τὴ φωτιά, καμμιά φορὰ, σὲ ξηραμένο δάσος.

Τότες τοῦ Γαύλου ἐπέταξε πρώτη φορὰ ἡ λόγχη,
 Καὶ τὸ σπαθί του ἄστραψε, οὐδ' ἄστραψε ματαίως.
 Πέφτ' ὁ Κρεμόρ κρημνίζεται ὁ Κάλτος· μὲ τὸ στόμα.
 Δαγκᾶ τῇ γῆ ὁ Λέτολος· μὲς τὸ θερμὸ του αἵμα
 Ὁ Δούντορονος κυλιέται· ὁ Κρότος μὲ τὴ λόγχη
 Πάσχει νὰ ξανασηκωθῆ, ἀλλὰ τὸ ξίφος φθάνει
 Τοῦ Γαύλου, καὶ αἰφνῆδια στὸ χῶμα τὸν καρφώνει·
 Πηδᾶ θερμὸ τὸ αἷμά του ὄχ τάνοικτὸ πλευρό του,
 Καὶ εἰς τὸ δρυ πόκαιανε χτυπαίει καὶ συρίζει.
 Τὰ βήματα ἐνόησε τοῦ Ἡρωᾶ ὁ Κατμίνας,
 Ὄποῦ τὸν ἐκυνήγασ· τάνόησε, κ' ἐπάνω
 Εἰς ἓνα δένδρο τρέμοντας γιὰ νὰ γλυτρώσῃ ἀνέθη.
 Πλὴν μάταια· ἐπέρασε ἡ λόγχη τὰ πλευρά του,
 Κ' εὐθὺς ἐκατρακύλισε σπαρνώντας· ὄχ' τὸ στόμα
 Ἐχνη ἀναρθραῖς κραυγαῖς, καὶ ἔσερνε μαζῆ του
 Χορτάρια καὶ ξερόκλαδα· τὸ αἷμα μὲ τὸ στόμα
 Τινάζει, καὶ τοῦ Ἡρωᾶ τὸ πρόσωπο λερώνει.

Τέτοια σὴν πρώτη μάχη σου, παιδί τοῦ γέρο - Μόρνη
 Ἐκαμες κατορθώματα. Ἀλλὰ εἰς τὸ πλευρό σου
 Τὸ ξίφος δὲ ἀπόμεινε ἀνεργο καὶ δεμένο,
 Ὡς τῆς γενειᾶς τοῦ βασιλεῖᾶ ὕστερο ἀπομεινάρη.
 Ὠρμησες, ὦρμησες καισὺ, μὲ τὸ γυμνὸ σπαθί σου·
 Ἐ τὸ δρόμῳ σου ἐπέφτανε τοῦ Λάτμου οἱ στρατιώταις,
 Σὰ χόρτο, ποῦ μὲ τὸ ραβδί μικρὸ παιδάκι ρίχνει
 Καθὼς περνᾶ συρίζοντας, χωρὶς νὰ στρέφῃ ὀπίσω.

Πλὴν μὰς ἐπρόφτασ' ἡ αὐγὴ· τὰργόδρομο ρυάκι
 Ἐ τὴν πεδιάδ' ἀρχίνησε ν' ἀντανακλάῃ τὸ φῶς τῆς.

Ἐσομμαζώχτι, ὁ ἔχθρος καὶ βλέποντας μας δὺς
 Τοῦ Λάτμου ἐσχύλιασ' ἡ ψυχὴ τὰ μάτια χαμηλώνει,
 Πόργης ἐχύναν' ἀστραψαίς· εἰς τὴν καρδιά του μέσσα
 Σιωπηλὸ καὶ ἄγριο γεννιέται τὸ μαρτύριον (9).
 Τῆ βαθουλῆ ἀσπίδα του πότα χτυπᾶ, πὸτ' ὄχι,
 Κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀβέβαιο τὸ βῆμά του τὸν πηαίνει.
 Τὴν πειστωμένη σκοτεινὰ ἐξάνοιξα τοῦ δοῦκα,
 Καί: ὦ παιδί τῆς ἄμαξας, τοῦ Στρούμου ἡγεμόνα,
 Εἶπα στὸ Γαῦλο, οἱ ἔχθροί εἰς τὸ βουνὸ ἐπάνω,
 Κύττα, συσσωματώνονται· καιρὸς νάποσυρθοῦμε.
 Ὡς τὸ βασιλεῖα ἄς γυρίσουμε· ἐκεῖνος ὠπλισμένος
 Θὰ καταιβῆ, καὶ θὰ χαθῆ ὁ Λάτμος σὰν ὁμίχλη.
 Ἡ φήμη μᾶς ἐκύκλωσε· ἀπὸ χαρὰ θάστράψουν
 Τὰ μάτια τῶν πατέρων μας, σὰ μᾶς ἰδοῦν μὲ δόξα.
 Ὁ Λάτμος ἀπὸ τὸ βουνὸ, κύτταξε, καταϊθαίνει·
 Λοιπὸν, τοῦ Μόρνη γέννημα, ἄς πᾶμε: ἄς τραβιχτοῦμε·
 — Ἄς τραβιχτοῦμ', ἀπάντησε κί ὁ Γαῦλος· ἀλλ' ἄς ἦνε·
 Ἀργὰ - ἀργὰ τὰ βήματα τῆς ἀναχώρησός μας·
 Χαμογελώντας ὁ ἔχθρος μὴν πῆ· κυττάζετέ τους,
 Τοῦ σκοταδιοῦ τοὺς ἥρωες· εἶνε σιαῖς ποῦ κάνουν
 Μόνον τῆ νύχτα θόρυβο, καὶ φεύγουνε τὸν ἦλιο.
 Σὺ τὴν ἀσπίδα Ὅσσιαν ἔπαρε τοῦ Κορμάνου,
 Πεσμένου ἀπὸ τὸ χέρι σου, γιὰ νὰ χαροῦν στὴ Σέλμα·
 Οἱ γέρο-δοῦκες βλέποντας τὸ δεῖγμα τῆς ἀνδρείας μας.
 Τέτοιάτανε τὰ λόγια μας, ὅταν ἐμπρὸς στὸ Λάτμο
 Παρουσιάσθη ὁ ἡγεμὼν τῆς Δούτας: ὁ Σουλμάτος,
 Ὁπόκατοίκας σιμὰ σταῖς ὄχθαις τῆς Δουβράνας (10).
 Μὲ χίλια παληκάρια σου, τοῦπε, παιδί τοῦ Νούα,
 Τί δὲν προβαίνει; ἢ γιατί μῶλο τὸ στρατεύμα σου
 Δὲν καταϊθαίνει τὸ βουνὸ, οἱ δοῦκες πρὶν μᾶς φύγουν;

Τί τοὺς κυττᾶς; περήφανοὶ ἰδὲς ἀναχωροῦνε,
 Ταῖς λόγχαις τοὺς τινάζοντας στὸ φῶς ὅπου γεννιέται.
 — Βραχίονα χωρὶς καρδιά, τὰπάντησε ὁ Λάτμος,
 Νὰ καταιβῆ τὸ στρατεύμα ὅλο! παιδί τοῦ Δούτα,
 Δυὸ εἶν' ἐκεῖνοι μοναχοί, καὶ σὺ γυρεύεις χίλιοι
 Νὰ πᾶνε ἐναντίο τους (11); Ἦθελε κλάψ' ὁ Νούας
 Γιὰ τὴ χαμένη φήμη του· κί ἄλλου τὰ βλέμματά του
 Ἦθε γυρίσει βέβαια, ὅταν νὰ πλησιάξῃ
 Ἄκουε τὴν ποδοβολῆ τὰτιμασμένου γυροῦ του.
 ὦ! πήγαινε καλῆτερα ἔς τοὺς ἥρωες, Σουλμάτε.
 Τοῦ Ὅσσιαν τὰ βήματα χειρομάτα μεγαλεῖο
 Εἶνε, κιάξιζει τὸνομα ποῦ φέρνει τὸ σπαθί μου.
 Ναι, πήγαινε, μ' ἐκείνονε θέλω νὰ πολεμήσω.
 Ἦλθ' ὁ Σουλμάτος· ἄκουσα χαρούμενος τὸ λόγον·
 Ἐπῆρα τὴν ἀσπίδα μου· καὶ τὸ σπαθί τοῦ Μόρνη
 Μῶδος ὁ Γαῦλος. Πήγαμε ὅτις ὄχ τὸ ρύακι
 Μαζῆ του. Ἐκαταίθηκε ὁ Λάτμος μὲς τὰ ὄπλα
 «Ὀλόλαμπρος, κιάκλούθας σιμὰ τὸ στρατεύμα του
 Σὰν τοῦ χειμῶνα σὺννεφο μαῦρο κιάραχιασμένο.
 Γυιὲ τοῦ Φιγγάλ, ἀρχίνησε νὰ λή, στὴ φθορά μας
 Τῆ δόξα σου ἐθεμέλιωσες· ὦ! πόσοι δοῦκες κρούοι
 Κεῖτοντ' ἐκεῖ, ὄχ τὸ χέρι σου Ὅσσιαν θερισμένοι.
 Ὡς τὸ Λάτμο τώρα ἥρωα γύρισε τὸ σπαθί σου,
 Καὶ αὖξῃσε τῆ δόξα σου μὲ τὸ παιδί τοῦ Νούα·
 Τοὺς σκοτωμένους δοῦκῆς του στεῖλε τὸ νάκλουθήση,
 Ἡ ἐτοιμάσου σὺντροφος ὁ ἴδιος νὰν τοὺς γένης.
 ὄχι, κάνεις ἄς μὴν εἰπῆ, πῶς ἐμπροστὰ ἔστὸ Λάτμο,
 Ἐπέσανε ἀδικητικοὶ οἱ δοῦκῆς του, κ' ἐκεῖνος
 Εἰς τὸ πλευρό του ἄφησε ἀνεργὸ τὸ σπαθί του.
 Πηνιμένα θὰ γυρίζανε στὰ δάκρυα τῆς λύπης

Τὰ γαλανὰ τῆς Κούτας μου μάτια, καὶ στὸ Δουνλάτμο
 Θὰ ἐπλανᾶτο ἔρημη. — Οὔτε ποτὲ θὰ ποῦνε,
 Τάπαντησα, πῶς τὸ παιδί ἔφυγε τοῦ Φιγγάλου.
 Κιάνίσιως ἐτριγύριζε πυκνὸ - πυκνὸ σκοτάδι
 Τὰ βήματά του, θάμενε· ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ του
 Ἐτότες ἐπανάστασι θάκανε, κ' ὠργισμένη
 Ὦν τόλεγε: Σὺ τοὺς ἐχθροὺς φοβᾶσαι, καὶ πατέρα
 Λέγεις πῶς ἔχεις τὸ Φιγγάλ; ὄχι, ποτὲ ψυχὴ μου
 Ἐχθρὸ δὲ θέλει φοβηθῶ· τοὺς βλέπω καὶ γελάω.
 Τῆ λόγχη του ἐτίναξε ὁ Λάτμος· τὴν ἀσπίδα
 Μόπεραςε· αἰσθάνθηκα τοῦ ἀτσαλιῦ τὸ κρῦο
 Εἰς τὸ πλευρό μου· τὸ σπαθὶ ἐτράβιξα τοῦ Μόρνη,
 Κ' εὐθὺς τῆ λόγχη ἔκοψα, κ' ἐκύλισε στὸ χῶμα
 Λαμποκοπῶντας ἡ κορφή· ὁ Λάτμος μανιωμένος
 Σηκῶνει τὴν ἀσπίδα του ψηλά, κιὰγριεμένα
 Γυρᾶζει τὰ ἐρυθρόμαυρα καὶ φουσκωμένα μάτια.
 Ἐτίναξα τῆ λόγχη μου· τὸπῆρε τὴν ἀσπίδα
 Περνῶντας, καὶ τὴν κάρφωσε σιμὰ μας 'ς ἓνα δένδρο.
 Μέν' ἡ ἀσπίδα κρεμαστή, καὶ τρέμει ἀπὰ στὴ λόγχη.
 Ὁ Λάτμος ὅμως προχωρεῖ. Ὁ Γαῦλος ἐπροεῖδε
 Τὸ θάνατό του, κ' ἔβαλε τὴν ἐδική του ἀσπίδα
 Εἰς τὸ σπαθὶ μου ἐνάντια, ἐνῶ ἀχτινοβόλο
 Κατέβαινε στὸ βασιλεῖα ἐπάνω τοῦ Δουνλάτμου (12).
 Συγκίνησις ἐρρέυσανε δάκρυα ὄχ τὰ μάτια
 Τοῦ Λάτμου· ρίχνει κατὰ γῆς τὸ ξίφος του, καὶ λέει
 Τὰ λόγια τῶν ἀνδρείων (13): Μ' ἐσᾶς νὰ πολεμήσω
 Ἐγὼ ζευγάρ' ἡρωϊκὸ, πῶμοιους δὲν ἔχειτ' ἄλλους;
 Δύο ἀχτίνες τ' Οὐρανοῦ εἶν' ἡ ψυχαῖς σας, κεῖνε
 Φλόγες ἀκαταδάμασταις θανάτου τὰ σπαθιά σας.
 Παιὸς ποτὲ τὴν ἀνδρική νάφθαση· Λάτμος ἐσση

Φήμη τῶν δυὸ πολεμιστῶν, ποῦ τόσο ἀκόμα νέοι
 Μὲ τέτοια κατορθώματα εὐφραίνουσι τοὺς γονεῖς τους;
 Σ τοῦ Νούα τὰ δωμάτια, ὦ! νᾶσαστε μαζῆ μου,
 Θὰ ἔβλεπε ὁ πατέρας μου σὲ ποιοὺς ἔκαμα τόπο!..
 Ἀλλὰ, σὰν ἄγριος χεῖμαρρος, ποῖος εἶν' ἐκεῖνος τώρα
 'Σ τὴν πεδιάδα πόρκεται, κ' ἤχῃ τὰ βήματά του;
 Νὰ μὴ γνωρίσω δύναμαι τὸν Ἥρωα τῆς Σέλμας;
 Φαίνονται ἄπειραις σκιαῖς ἀνάμεσα στὴ λάμψη
 Τοῦ ξίφους του· κ' εἶν' ἡ σκιαῖς ἐκείνων ποῦ τολμᾶνε
 Νὰ προκαλοῦν, οἱ ἄφρονες! τάνικητό του χέρι...
 Φιγγάλ ἀξιοζήλευτε! ὦ ἔνδοξε Φιγγάλε,
 Τί ἔρχεσαι; ταῖς μάχαις σου νικᾶνε τὰ παιδιὰ σου,
 Καὶ φήμης χίλια στόματα μνην τὸ γυρισμό τους!

Μὲ τῆς γλυκάδας τῆ μορφῆ καταίβηκ' ὁ Φιγγάλος,
 Καὶ σιωπηλὰ ἐχάρηκε σταῖς πράξεις τοῦ παιδιοῦ του.
 Τὸ γυρλιασμένο πρόσωπο ἄστραψε καὶ τοῦ Μόρνη,
 Κ' ἔστρεφε ἀργὸ τὸ βλέμμα του εἰς τῆς χαρᾶς τὰ δάκρυα
 'Σ τὴ Σέλμα ἐπιστρέψαμε· καθήσαμε στὸ γεῦμα·
 Ἦσαν 'ς ἐμᾶς ἡ εὐμορφαις τοῦ τραγουδιοῦ παρθέναις,
 Κ' ἦταν ἐμπρὸς ἡ ντροπαλὴ Ἐβραλλίνα ἀπόλαις.
 Εἰς τὸ χιονάτο τῆς λαιμῶ, ἡ μελανὴ τις κόμη
 Μαγευτικὰ ἐχυνότουσε· κρυφὰ κρυφὰ τὸ βλέμμα
 'Σ τὸν Ὀσσαῖο ἐγύρισε κιὰρχίνησε νὰ παίξῃ.
 'Σ τὴν ἀρμονίαν τῆς ἀρπας τῆς, ἀπὸ χαρὰ ἡ ψυχὴ μου
 Ἐγέμισε, κ' εὐλόγησα τὸ θελκτικὸ τῆς χέρι.

Μὲ τῆ γαλήνη 'ς τὴ ψυχῆ, ἀσκώθηκ' ὁ Φιγγγάλος
 Καὶ εἰς τὸ Λάτμο ἐμίλησε· ἔτρεψε στὸ πλευρό του,
 Εἰς τοῦ χεριοῦ τὸ κίνημα, τὸ ξίφος τοῦ Τρεμμόρου.
 — Εἰς τὰ Μορβένια βουνὰ, γιὰτὶ παιδί τοῦ Νούα
 Ἐκεῖσε φήμη νὰ ζητῆς; — τοῦ εἶπε, — εἰς τὴ Σέλμα.

Δὲν κατοικοῦνε ἀνάνδρῳι πέφτουνε τὰ σπαθιά μας
Μόνον ἔς Ἡρώων κεφαλαῖς. Γὰ πές μου, στὸ Δουνλάτμο
Ἐφέρ' ἐγὼ τὸ μούγκρισμα ποτέ μου τοῦ πολέμου;
Πίστεψε, δὲν ἀρέσκεται σταῖς μάχαις ὁ Φιγγάλος,
Κιὰς ἔχη χέρι δυνατό· ἡ φήμη μου μονάχα
Ἐαπλώνεται ἀγέρωχη ὅποτες ταπεινῶν.
Σὲ μάτια ὑπερήφανα χαίρεται τὸ σπαθί μου
Ν' ἀστράφτη μόνον. Ἐρκεται καμμιά φορά ἡ μάχη,
Καὶ πλημμυρίζει μνήματα ξένων παληκαριῶν
Τὸ χῶμά μας. — Τί ὄφελος, ἀφοῦ στὸ ἴδιο μέρος
Σηκώνονται τὰ μνήματα ἀκόμα τοῦ λαοῦ μου;
Μὴν ἔρπη ἡ ὥρα, σχιάζομαι, καὶ μείνω ἄδω μονάχος
Χωρὶς τὰ παληκάρια μου καὶ τοὺς πιστοὺς μου φίλους.
Ἀλλὰ θὰ μείνω ἔνδοξος· καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ μου
Πεταῖξῃ ἐδῶθε, ἀχτίνωνε ποτάμι θὰν τῆ ζώνη.
Ὡ Λάτμε, τώρα πήγαινε· εἰς ἄλλο μέρος στρέψε
Τὰ ὄπλα σου· περίφημη ἡ γενεὰ τῆς Σέλμας
Εἶνε στὴ γῆ· καὶ, ζέρε το, δὲν ἔχουν οἱ ἐχθροὶ τῆς
Ἐυτυχισμένους τοὺς γονεῖς ποτέ, παιδὶ τοῦ Νούα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΣ.

(1) Ἀπὸ τούτους τοὺς λόγους ἐξάγεται, ὅτι ὁ Λάτμος ἦτανε ἡγεμόνας τῶν *Πιττῶν*, ἤτοι τῶν Καληδονίων οἱ ὁποῖοι ἐκατοικούσανε εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰ τῆς Σκωτίας (M).

(2) Ἡ παράδοσι ἀναφέρει, ὅτι ὁ Φιγγάλος εἰδοποιήθηκε πραγματικῶς διὰ τὴν ἐστρατεία τοῦ Λάτμου. Ὁ Ὀσσιάνος ὁμως ποιητικῶς πλάθει, ὅτι τὸν εἰδοποίησε ἕνα ὄνειρο (M).

(3) Ἀναφέρεται σὲ μία προηγούμενη μάχη εἰς τὴν ὁποία ὁ Λάτμος ἐνικήθηκε (M).

(4) Ὁ Μόρνης ἦτανε ἡγεμόνας μιᾶς πολυάριθμης καὶ ἰσχυρᾶς φυλῆς, εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Φιγγάλου καὶ τοῦ πατέρα του (K).

(5) Τοῦτο τὸ ἀμίμητο αἰσθημα μᾶς ἐνθυμίζει ἐκεῖνο τοῦ Ἐκτορα διὰ τὸν υἱότου Ἀστυάνακτα :

*Ζεῦ, ἄλλοι τε θεοὶ, δότε δὴ καὶ τὸν δε γενέσθαι
Παῖδ' ἐμὸν, ὡς καὶ ἐγὼ περ, ἀριπρεπέα Τρῶεσσιν,
Ὡδε βίην τ' ἀγαθὸν, καὶ Ἰλίου ἔφι ἀνάσσειν.
Καὶ ποτέ τις εἶπῃσι, πατὴρ δ' ὄγε πολλὸν ἀμείνωρ.*

(Ἰλιάδ. Ζ. στιχ. 476—9).

Ὁ Καισαρότης, εἰς ταῖς σημειώσεις του εἰς τὸν Ὀμηρο, προτιμᾷ τὸν τρόπο τῆς ἐκφράσεως τοῦ Ὀσσιάνου, ὡς περικαλύπτοντα, κατὰ τὴ γνώμη του, τὴν ἰδέα, καὶ ὡς ἐκ τούτου μὴ προσβάλλοντα τὴ φιλαυτία τοῦ πατέρα. Δὲν εἰξεύρω ἂν αὐτὴ ἡ γνώμη προέρχεται ἀπὸ πεποίησι, ἢ ἀπὸ τῆ συστηματικῆ τοῦ ἰταλοῦ φιλολόγου καταφραῶ· ἐναντίον ὅλων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

συγγραφέων ἐν γένει, καὶ τοῦ Ὀμήρου ἰδίως. Ἄν προσέρχεται ἀπὸ πεποίθησι, τοῦτο ἀποδείχνει ὅτι ὁ Καισαρότης, μὴ ὄντας πατέρας, ἀγνοοῦσε ἴσα τοῦ δύνεται νὰ φθάσῃ ἢ πατρικὴ φιλοστοργία. — Ὁ Ἀββάς Τερασσῶν, ὄχι μονάχα ἀποδοκιμάζει ἐπούτη τὴν ὀμηρικὴν ἰδίαν προτιμῶντας ἐκείνη τοῦ Σοφοκλέ, εἰς τὸν *Δίαγα Μασιγοφόρον*:

ὦ παῖ, γένοιο πατὸς εὐτυχέστερος,

τὰ δ' ἄλλα ὅμοιος . . .

ἀλλὰ λέγει καὶ καθαρά, ὅτι τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου δὲν περιέχουνε ἄλλο παρὰ ἐπανελημμένας μωρίας. — Μεγάλη ἢ ἐξυπνάδα τοῦ κριτικοῦ Ἀββά!!! — Οὔτε κριτικὸς εἶμαι, οὔτε τὸν κριτικὸν ἐπαγγέλλομαι· ἀλλ' ἂν μοῦ ἐσυχωρεύουσι νὰ ἐκφράσω γνώμη, ἤθελα παρατηρήσαι εἰς τὸν πνευματώδη Ἀββά ὅτι, οὔτε ὁ Ὀμηρος οὔτε ὁ Σοφοκλῆς εἶνε ἀξιοκατηγόρητοι, διότι καθένας τοὺς ἔβαλε εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἡρώα του εὐχῆ ἀνάλογη μὲ τὸ χαρακτῆρά του.

(6) Ἐπούτη ἢ φοῖσι ὁμοιάζει μὲ ἐκείνη τῆς Ἁγίας Γραφῆς: ἡ ψυχὴ Ἰωακίμ σου κεδέθη τῇ ψυχῇ Δαβὶδ (M).

(7) Ὁ Ψάλτης εἶχε ἐκλεῖξει ἀδέξια τὸ ἀντικείμενον· Ὁ Κομάλος ἐστάθηκε ἐχθρὸς τοῦ Μόρνη, καὶ ἐφονεύθηκε σὲ μία μάχη ἐναντίου του. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Μόρνης ἐδυσχερῆσθήθηκε, ὄχι ὡς μισῶντας τὸν Κομάλου, ἀλλ' ὡς φοβηθεὶς μήπως τὸ ὄνομά του ἐξυπνήσει εἰς τὸ Φιγγάλου τὴν ἐνθύμησι τῆς παλαιᾶς ἐχθρας των (M).

(8) Ἡ πρότασι τοῦ Γαύλου εἶνε πολὺ εὐγενέστερη, καὶ πολὺ ἀξιώτερη διὰ ἓνα ἀληθινὸν Ἡρώα, ἀφ' ὅ,τι εἶνε ἡ διαγωγή τοῦ Ὀδυσσεῆ, καὶ ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα,

καὶ ἐκείνη τοῦ Νίσου καὶ Εὐρύαλου εἰς τὴν Αἰνείαδα. Θὰ ἰδῶμεν ἀκολούθως, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὑπαγορεύθηκε ἀπὸ τὴν ἀνδρεία καὶ τὴ γεναιότητα ἐσύττεινε εἰς τὴν καλὴν ἐκθασί τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐχθροί, τρομασμένοι ἀπὸ τὸν ἦχο τῆς ἀσπίδας τοῦ Ὀσσιάνου, ὁ ὁποῖος ἐν γένει ἦτανε τὸ σημεῖο τῆς μάχης, ἐνομίσανε ὅτι ὀλόκληρο τὸ στράτευμα τοῦ Φιγγάλου ἐπῆγε νὰ τοὺς προσβάλῃ. Εἰς τρόπον ὥστε ἐφεύγανε ἀπὸ ἓνα ὀλόκληρο στράτευμα, καὶ ὄχι ἀπὸ δύο πολεμιστάς. Ἔτσι συμβιβάζεται τὸ θαυμαστὸ μὲ τὸ ὁμοιοληθές (M).

(9) Ὁ Λάτμος εἶνε παραγμένος, βλέποντας ὅτι τὸ στράτευμά του ἐνικήθηκε καὶ ἐσκορπίσθηκε ἀπὸ δύο μόνον πολεμιστάς (K).

(10) Δουβράνα, σκοτεινὸς ῥύακας τοῦ βουνοῦ. Εἶνε σήμερα δύσκολο νὰ προσδιορίσωμε ποῖος ποταμὸς ἐφερνε αὐτὸ τὸ ὄνομα εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Ὀσσιάνου. Ὑπάρχει ἓνας εἰς τὴ Σικωτία, χυνόμενος πλησίον τοῦ Raff εἰς τὴ θάλασσα, ὀνομαζόμενος ἀκόμη Δουβραν. Ἄν ἦνε ὁ ἴδιος τὸν ὅποιον ἀναφέρει ὁ Ὀσσιάνος, τοῦτο ἐπιβεβαιώνει τὴ γνώμη μας ὅτι ὁ Λάτμος ἦτανε ἡγεμόνας τῶν Πιττῶν (M).

(11) Ὁ Ὀσσιάνος δὲ λείπει νὰ ἀποδίδῃ εἰς τοὺς Ἡρωῆς του, ἃς ἦσαν καὶ ἐχθροί του, ἐκείνην τὴ γενναίαν ἀψυχία, ἢ ὅποια, καθὼς ξανοίγεται εἰς τὰ ποιήματά του, ἐσχημάτιζε τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ χαρακτῆρός του. Οἱ καταφρονούντες τοὺς ἐχθρούς των δὲν συλλογίζονται ὅτι, ὀλιγοστεύοντες τὴν ἀνδρεία ἐκείνων, ὀλιγοστεύουνε τὴν τιμὴ τῆς νίκης των. Ἡ διάθεσι εἰς ταῖς προσβολαῖς καὶ ταῖς ὑβρεῖς εἶνε ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐλαττώματα εἰς τοὺς ὀμηρικοὺς χαρακτῆρες· τοῦτο ὁ

μως δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὸν ποιητῆ, ὁ ὁποῖος ἐπεριώριστη νὰ ἀντιγράψῃ πιστὰ τοὺς χαρακτῆρες τῆς ἐποχῆς του (M).

(12) Ὁ Καισαρότης, πιστὸς εἰς τὸ σύστημά του νὰ διορθώῃ ὅσα μέρη τῶν ποιητῶν ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν ἐσφαλμένα, ἐδιόρθωσε καὶ τὸ μέρος τοῦτο ὡς ἀκολούθως: ἔβαλε τὴν ἀσπίδα του ἐμπρὸς εἰς τὸ σπαθί μου, ἐνῶ ἐκεῖνο διενθύνετο, μέσα εἰς ἓνα χεῖμαρρό φωτός, ἐναντίον εἰς τὸ στήθι τοῦ Λάτμου. Ἐπιφέρει δὲ διὰ δικαιολόγησί του ὅτι: « ἂν τὸ σπαθί τοῦ Ὀσσιάνου ἐκαταβαῖνε, εἶνε φανερὸ ὅτι ἐφοβέριζε τὴν κεφαλὴ τοῦ Λάτμου, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποία ἔμελλε νὰ χτυπήσῃ. Τώρα, ὁ Λάτμος ἦτανε χωρὶς ἀσπίδα, ὅχι ὅμως καὶ χωρὶς περικεφαλαία: ὅθεν ὁ θάνατος τοῦ δοῦκα δὲν ἦτανε βέβαιος. Ὁ Λάτμος δὲν ἀπελπίσθηκε, ἀλλ' ἐπροχωροῦσε καὶ ἐδύνατο εἰς τὴν δευτέραν ἐτούτη συμπλοκὴ νὰ ὠφελθῆ κάτι τι. Τούτου τεθέντος, ἡ γενναιότης τοῦ Γλαύκου δὲν ἦτανε φόβος μὴν προσβάλλῃ τὴ φιλοτιμίαν τοῦ Λάτμου; Οἱ ἥρωες τοῦ Ὀσσιάνου ἐπροτιμοῦσαν τὴν τιμὴ ἀπὸ τῆ ζωῆ. κτλ. » — Θαυμάζω τὴ λεπτότητα τῆς κρίσεως τοῦ Καισαρότη, ἐπροτίμησα ὅμως ν' ἀκολουθήσω τὸν Ὀσσιάνο. Καὶ ἰδοὺ διατί. — Αὐτὴ ἡ μονομαχία, καθὼς τοῦλάχιστον φαίνεται, δὲν εἶνε πλαστούρημα τῆς φαντασίας τοῦ ποιητοῦ, ἀλλὰ γεγονός, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ποιητὴς εἶχε μέρος. Διατί λοιπὸν νὰ μὴν παραδεχθοῦμε, ὅτι τὸ διηγῆται καθὼς ἀκολούθησε; — Καὶ ἐμποροῦσε ἡ περικεφαλαία νὰ προφυλάξῃ τὸ κεφάλι τοῦ Λάτμου ἀπὸ τὸ ξίφος τοῦ Μόρνη, τὸ ὁποῖον ἂν δὲν ἦτανε μιᾶς ἐξαιρετικῆς ἐργασίας, δὲν ἤθελε σὲ τέτοια περίστασι τὸ προτιμήσει ὁ Ὀσσιάνος ἀπὸ τὸ ἐδικό του

— Ἐπειτα, ὁ Ὀσσιάνος λέγει: ἐκαταβαῖνε καὶ ποῖος εἶπε τοῦ Καισαρότη, ὅτι ἐκαταβαῖνε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς; δὲν ἐμποροῦσε νὰ καταβαῖνῃ καὶ ἐπὶ τῆς ὤμοπλατῆς; — Ἀλλ' ἔστω, ὅτι ἡ σκέψις τοῦ Καισαρότη εἶνε ὀρθόταταις, μήπως ἡ ἀντικατάστασι τοῦ ἔχει πιθανότητα; ἢ, ἂν ἐμποροῦσε νὰ ἔχῃ, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὸ φόβο μὴν προσβληθῆ ἡ φιλοτιμία τοῦ Λάτμου; Ἄς μὲ συγχωρήσῃ νὰ ἀμφιβάλλω. — Οἱ δύο μονομάχοι ἦτανε, κατὰ φυσικὸν λόγον, τόσο πλησίον, καὶ ἡ διὰ τῆς αἰχμῆς προσβολὴ ἀπαιτοῦσε τόσῃν ταχύτητά, — καὶ λέγω ὅτι ἀπαιτοῦσε ταχύτητα, διότι ἄλλως ὁ Λάτμος ἐμποροῦσε νὰ τὴν ἀποφύγῃ, εἴτε ἀπωθώντας τὸ ξίφος τοῦ Ὀσσιάνου μὲ τὸ ξίφος του, εἴτε μὲ μία μικρὴν πλαγιοστροφίαν, — ὥστε ἦτανε ἀδύνατον νὰ προφθάσῃ ὁ Γαῦλος νὰ παρεμβάλῃ τὴν ἀσπίδα του καὶ ἂν ἐπροσπαθοῦσε, ἤθελε πάλιν προσβληθῆ ὁ Λάτμος, διότι, καθὼς εἶπαμε, ὑπῆρχε τρόπος νὰ ἀποφύγῃ τὸ χτύπημα. — Πιστεύω, ὅτι καθένας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικρίνῃ τοὺς ποιητὰς, καθὼς καὶ ὅλους τοὺς συγγραφεῖς ἐν γενεῇ, διὰ ταῖς ἰδέαις των καὶ διὰ τὰ πλαστουργήματα τῆς φαντασίας των ἀλλ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος φρονῶ, ὅτι κανένας δὲ δικαιώνεται νὰ μεταβάλλῃ πράγματα, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς ἱστορικά. Ὁ Καισαρότης ὅμως, καθὼς φαίνεται, ἔπασχε ἀπὸ μία τέτοια μονομανία.

(13) Ἦτοι: λόγους ἀνδρὸς εὐαισθητοῦ καὶ εὐγνώμονος. Ἡ ἀνδρεία, εἰς τὴ γλῶσσα τοῦ Ὀσσιάνου, περιέχει τὴ δικαιοσύνην, τὴ φιλανθρωπίαν, τὴ μεγαλοφυχίαν, καὶ κάθε ἄλλη ὠραία ἀρετὴ. Δὲν εἶνε ἀνδρείος, κατ' αὐτὸν, ὁποῖος ἀτιμάζει τὴν ἀνδρεία μὲ τὴν καταπίεσι, τὴν ὑπερηφάνια, τὴ θηριώδια, κτλ. (K).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΛΑΤΜΟΥ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελ.	στίχ.	ἀντί	Γράφε
II	21	του	τοῦ
III	10	ἐπαναστάταις	ἐπαναστάταις
<hr/>			
4	1	λάμπε	λάμπει
3	27	νάμπόρουνε	νάμπόρουνα
43	4	ὄχθας	ὄχθαις
»	19	Λίφνῆδια	Λίφνῆδια
45	46	Ἡρωας	Ἡρωας·

Ἐκτός τούτων, πολλά ὀρθογραφικά λάθη ἐμείνανε, καὶ μάλιστα εἰς τὸ ποίημα τῆς Δαρτούλας, ἕνεκα τῆς κατεσπευσμένης ἐκτυπώσεως, καὶ ἄλλων ἀσχολιῶν τοῦ μεταφραστοῦ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ **ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ**
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ **ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**
ΜΟΥΣΕΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΙ 52 φ 70004